

MEGAFON

12 | junij 2024

DELITEV od pravice do plačila ZA USTVARJALNOST

Izdajatelj: Aipa, k. o.

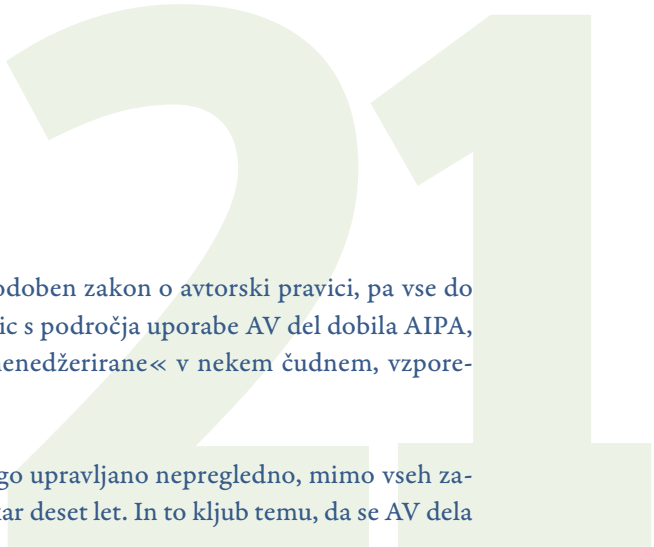
Uredniški svet: Peter Kep, Andreja Kralj, Inge Pangos, Uroš Rožič, Gregor Štibernik.

Naklada: 1.300 izvodov.

Ljubljana, junij 2024. Bilten ni naprodaj.

Besedila in prikazi: AIPA. Redakcija: Inge Pangos. Oblikovanje: Polonca Peterca. Tisk: PARTNER GRAF zelena tiskarna.

COBISS3/Serijske publikacije, COBISS.SI-ID: 274075136, ISSN: C507-4185

Slovenija je bila od leta 1995, ko smo dobili prvi zares sodoben zakon o avtorski pravici, pa vse do leta 2010, ko je dovoljenje za kolektivno upravljanje pravic s področja uporabe AV del dobila AIPA, ena redkih držav, kjer so bile avdiovizualne pravice »menedžirane« v nekem čudnem, vzporednem svetu.

Področje filmske in televizijske ustvarjalnosti je bilo dolgo upravljano nepregledno, mimo vseh zakonskih uzanc, s strani neimetnikov pravic, »začasno« kar deset let. In to kljub temu, da se AV dela uporabljajo v najširšem obsegu.

Po večletnih prizadevanjih, trdem delu, organizacijskih premikih in odpiranju mentalnih poti je prav AIPA leta 2010 predstavljala prelomnico – izdano ji je bilo dovoljenje za kolektivno upravljanje pravic producentov, soavtorjev in izvajalcev na AV delih. Povezala so se vsa slovenska stanovska združenja s področja filmske umetnosti, v članstvo so takoj pristopili največja imena slovenske kinematografije, najpomembnejše produkcijske hiše ter najvidnejši igralci in igralko. Podpora je prišla tudi iz tujih kolektivnih organizacij in mednarodnih stanovskih združenj.

Pred nami sta bila takrat dva cilja: čim prejšnji pričetek zbiranja nadomestil in posodobitev zastarele zakonodaje.

Če nam je prvi cilj uspelo doseči že v prvem letu delovanja, smo drugega 12 let pozneje. O naši prehojeni poti pričajo letna poročila, še bolj pa stanje duha povzemajo publikacije, ki smo jih in jih še izdajamo.

Čas je pokazal, da je AIPA, ki pod svojo streho združuje več imetnikov pravic kot kadarkoli prej katerakoli organizacija pri nas, takrat pomenila bistven napredek v kolektivnem uveljavljanju pravic. Samo z najširšo podporo, sodelovanjem in odprtim dialogom smo v dobrem desetletju uspeli izpolniti vizijo učinkovitega in pravičnega, zlasti pa vključujočega uveljavljanja pravic.

Danes vstopa AIPA v 14. leto delovanja in kolektivno upravlja 21 pravic. Razlog več, da v tej posebni številki Megafona strnjeno predstavimo, kaj vse je treba postoriti, tudi v mednarodnem prostoru, da člani in članice AIPA za vsako svoje varovano AV delo dobite pravično nadomestilo. Kompleksne procese, ki vključujejo številne korake, pa tudi suhoparna zakonska določila, ki jih določajo, opisujemo in prikazujemo kar najbolj pregledno, jasno, razumljivo, saj si želimo, da te informacije dosežejo vse naše članstvo in tako izpolnijo naš namen.

Gregor Štibernik, *direktor AIPA*

PRIROČNI BESEDNJAK smo oblikovali kot pomoč in vodilo pri umevanju (pre)zapletenega labirinta (pravnih) pojmov s področja kolektivnega upravljanja AV pravic. Da ga ne bi še dodatno obremenili, so izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, uporabljeni nevtrarno, tako za ženski kot moški spol. In seveda, poudarek je na pravicah soavtorjev, izvajalcev in producentov AV del.

AVTORSKO DELO: individualna intelektualna stvaritev s področja književnosti, znanosti in umetnosti, ki je izražena na kakršenkoli način.

AV DELO: avdiovizualno avtorsko delo (kinematografsko, televizijsko, risani filmi, kratki glasbeni videofilmi, reklamni in dokumentarni filmi) v obliki zaporedja povezanih gibljivih slik z zvokom ali brez.

VIDEOGRAM: prvi posnetek AV dela ali zaporedja gibljivih slik, z zvokom ali brez, ali njihovega nadomestka, s katerega se ti lahko zaznajo, reproducirajo ali priobčujejo s pomočjo naprave.

–

AVTOR: fizična oseba, ki je ustvarila avtorsko delo.

SOAVTORJI: več oseb, ki ustvarijo nedeljivo avtorsko delo. Njihovi deleži se določijo s pogodbo ali v sorazmerju z njihovim dejanskim prispevkom. Soavtorji AV del so: glavni režiser, pisec scenarija, direktor fotografije, skladatelj filmske glasbe, ki je ustvarjena posebej za uporabo v tem delu, avtor priredbe, avtor dialogov ter glavni animator (če je animacija bistven element AV dela).

AVTORJI PRISPEVKOV: ustvarjalci, ki so pri AV produkciji nujno potrebni, vendar zakon njihov prispevek ocenjuje za manj pomemben in jih ne prišteva k soavtorjem AV del. To so zlasti: kostumograf, scenograf, slikar maske, montažer slike in zvoka, oblikovalec zvoka, animator, koreograf in avtor predobstoječe glasbe.

IZVAJALCI: igralci, pevci, glasbeniki, plesalci, recitatorji itd.

FILMSKI PRODUCENTI: fizične/pravne osebe, ki organizirajo in vodijo ustvarjanje AV dela, odgovarjajo za njegovo dokončanje, nosijo finančno tveganje posla in imajo pravico razpolaganja z AV delom.

–

IMETNIKI PRAVIC: soavtor, izvajalec, filmski producent ter vsaka druga oseba, na katero so bile (z zakonom, pogodbo ali kako drugače) prenesene avtorska ali sorodne pravice.

POOBLASTILO IMETNIKA PRAVIC: listina, s katero imetnik pravic pooblasti kolektivno organizacijo za upravljanje določenih avtorske ali sorodnih pravic na nekem ozemlju.

–

KOLEKTIVNA ORGANIZACIJA (KO): organizacija, ki na podlagi dovoljenja URSIL kolektivno upravlja pravice, za katere jo pooblasti imetnik pravic. V primeru obveznega kolektivnega upravljanja to izvaja na podlagi samega zakona.

Dovoljenja za kolektivno upravljanje v RS imajo: AIPA (soavtorji, izvajalci in producenti avdiovizualnih del), IPF (glasbeni izvajalci in proizvajalci fonogramov oz. glasbene založbe), SAZAS (avtorji glasbe in založniki glasbenih del), SAZOR (literarni avtorji in založniki za pravice reproduciranja), ZAMP (literarni avtorji) ter »nadkolektivka« KOPRIVA (zbiranje nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje).

KOLEKTIVNO UPRAVLJANJE PRAVIC: sistem, ki avtorjem in drugim imetnikom pravic zagotavlja najbolj učinkovito upravljanje pravic v primeru množične uporabe njihovih del, uporabnikom pa omogoča zakonito uporabo del.

–

UPORABNIKI: odjemalci AV del, ki z njihovo uporabo ustvarjajo prihodek. V primeru AIPA so to: TV organizacije, operaterji retransmisije, kinematografi, storitveni lokali, ponudniki spletnih platform, organizatorji prireditvev ter uvozniki in trgovci z napravami za reprodukcijo avtorskih del.

–

AVTORSKA PRAVICA: skupni izraz za več upravičenj avtorja na avtorskem delu, iz katere izvirajo izključna osebnostna upravičenja (moralne avtorske pravice), izključna premoženjska upravičenja (materialne avtorske pravice) in druga upravičenja (druge pravice avtorja).

Moralne avtorske pravice varujejo predvsem duhovne in osebne vezi med avtorjem in avtorskim delom. Praviloma so časovno neomejene in neprenosljive. Avtorju npr. dajejo pravico do navedbe avtorstva ob vsakem primerku ali priobčitvi. ZASP med moralne avtorske pravice na področju AV del prišteva pravice: **prve objave, priznavanja avtorstva in spoštovanja dela** (ne pa npr. pravice skesanja). Moralne avtorske pravice pripadajo avtorju ne glede na to, ali je pravice izkoriščanja dela prenesel na drugo osebo ali ne.

Materialne avtorske pravice varujejo premoženjske interese avtorja predvsem s tem, da dovoljuje ali prepoveduje uporabo del. Avtorju torej omogočajo, da dela uporablja sam ali pa dovoli njihovo uporabo drugim osebam, praviloma s prenosom materialnih avtorskih pravic, npr. s sklenitvijo pogodbe ob plačilu avtorskega honorarja ali nadomestila (monopolna narava). Te pravice so časovno omejene (trajajo 70 let po smrti avtorja). Sistemizacija materialnih avtorskih pravic sledi trem osnovnim postopkom reproduciranja avtorskih del: v telesni obliki, netelesni obliki in novem avtorskem delu.

Uporaba avtorskih del v **telesni obliki** se nanaša na uporabo, katere značilni rezultat je nastanek kopij oz. telesnih primerkov avtorskega dela (npr. ročno, strojno, fotografsko, filmsko, digitalno ...). Naš zakon opisuje pravico reproduciranja kot pravico fiksiranja avtorskega dela na materialni nosilec ne glede na vrsto postopka in število primerkov (zadošča že npr. shranitev dela v računalniški spominski enoti). Med telesno uporabo avtorskih del se prišteva tudi distribuiranje in dajanje v najem.

Uporaba avtorskih del v **netelesni obliki** se nanaša na izkoriščanje dela v nesnovni obliki, katerega rezultat je reproduciranje v neotipljivih in minljivih reprodukcijah, ki so zaznavne za človeško uho in oko ter potekajo v krogu javnosti (javna priobčitev). Sem sodijo:

Pravica javnega predvajanja (communication to the public by phonograms and videograms) = izključna pravica, da se npr. izvedbe, posnete na videogramih,

priobčijo javnosti prek zvočnika, zaslona ali druge naprave (npr. predvajanje videospotov na prireditvah).

Pravica javnega prikazovanja (public screening) = izključna pravica, da se AV del priobči javnosti s pomočjo tehničnih sredstev (npr. projektorjem) in se z optičnim postopkom netelesno reproducira na platnu ali steni (kinematografsko oz. dvoransko prikazovanje AV del).

Pravica radiodifuznega oddajanja (tudi primarno TV oddajanje) = priobčitev javnosti s pomočjo radijskih ali televizijskih programskih signalov (žično, brezžično, satelitsko ipd.).

Pravica radiodifuzne retransmisije = način uporabe AV del, pri katerem se izvorni signal izdajatelja programa (npr. TV Slovenija) sočasno, nespremenjeno in neskrajšano oddaja v sistem operaterja elektronskih komunikacij, ki ga tako posreduje gledalcu. Radiodifuzna retransmisija obsega tudi priobčitev javnosti s tehniko neposrednega oddajanja (direct injection), kar pomeni prenos programskih signalov operaterju retransmisije, pri čemer javnost nima dostopa do teh signalov. V praksi se, govorno in pisno, uporablja kot sopomenka pojem kablenska retransmisija (KR).

Pravica sekundarnega radiodifuznega oddajanja = priobčitev javnosti dela, ki je radiodifuzno oddajano (npr. predvajanje TV programa v javnih prostorih, kot so lokali, čakalnice ipd.).

Pravica dajanja na voljo javnosti = vsakršna uporaba varovanega dela, ki posameznikom omogoča, da sami izberejo kraj in čas uporabe dela (npr. video na zahtevo)

Pravica privatnega in drugega lastnega reproduciranja = tonsko ali vizualno presnemavanje ter fotokopiranje za lastno uporabo. Iz tega izhaja pravica do nadomestila, ki bi ga morali plačevati proizvajalci in uvozniki snemalnih naprav ter praznih nosilcev zvoka ali slike. Najbolj se je uveljavil sinonim: privatno kopiranje (PK), uporablja pa se še druge, npr. blank tape levy (BTL), praznjaki, privatno reproduciranje.

Pravica do nadomestila od ponudnika storitev deljenja vsebin na spletu = ponudnik so t. i. spletne platforme, na katere uporabniki storitev naložijo določene vsebine, do teh vsebin pa spletne platforme ponujajo

javnosti dostop, jih organizirajo in promovirajo za namene ustvarjanja dobička (t. i. online content-sharing service providers ali OCSSP). Uporablja se tudi angleški izraz user generated content.

Uporaba avtorskih del v spremenjeni obliki (reproduciranje v novem avtorskem delu) obsega pravici predelave (npr. roman v gledališko igro) in avdiovizualne priredbe (npr. leposlovnega dela v AV delo ali obstoječega AV dela v novo AV delo).

Druge pravice avtorja so premoženjska upravičenja, ki mu zagotavljajo npr. pravico do denarnega nadomestila ali drugega premoženjskega interesa, vendar ne omejujejo drugih oseb pri uporabi del.

—

SORODNE PRAVICE: pravice tistih, ki s svojim prispevkom omogočajo, da avtorsko delo zaživi oz. je dostopno širši javnosti. V primeru AV del so to pravice izvajalcev, filmskih producentov, RTV organizacij in proizvajalcev videogramov. Praviloma trajajo 50 let od izvedbe, prve priobčitve javnosti ali nastanka AV dela.

—

MGTŠ: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport; pristojno za področje intelektualne lastnine in urejanja kolektivnega upravljanja. URSIL je njegov organ v sestavi.

URSIL: Urad RS za intelektualno lastnino; državni organ, ki kolektivni organizaciji izda dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske oz. sorodnih pravic ter izvaja nadzor nad njenim delovanjem.

ZASP: Zakon o avtorski in sorodnih pravicah.

ZKUASP: Zakon o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic.

—

CMO (Collective Management Organization): kolektivna organizacija.

WIPO (World Intellectual Property Organization): Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (ust. 1967). URSIL je član WIPO.

SCAPR (Societies' Council for the Collective Management of Performers' Rights): Svetovno združenje za

kolektivno upravljanje pravic izvajalcev (ust. 1986, AIPA članica od 2011).

AEPO-ARTIS (Association of European Performers' Organisations): Združenje evropskih organizacij izvajalcev (ust. 1994, AIPA članica od 2012).

CISAC (International Confederation of Societies of Authors and Composers): Mednarodna konfederacija združenj avtorjev in skladateljev (ust. 1926, AIPA pridružena članica od 2016).

SAA (Society of Audiovisual Authors): Evropsko združenje avdiovizualnih avtorjev (ust. 2010, AIPA članica od 2015).

FERA (Federation of European film directors): Zveza evropskih filmskih režiserjev (ust. 1980, AIPA članica od 2013).

—

kabelska retransmisija

privatno kopiranje

dajanje na voljo javnosti

javno predvajanje z videogrami

javno prikazovanje

sekundarno radiodifuzno oddajanje

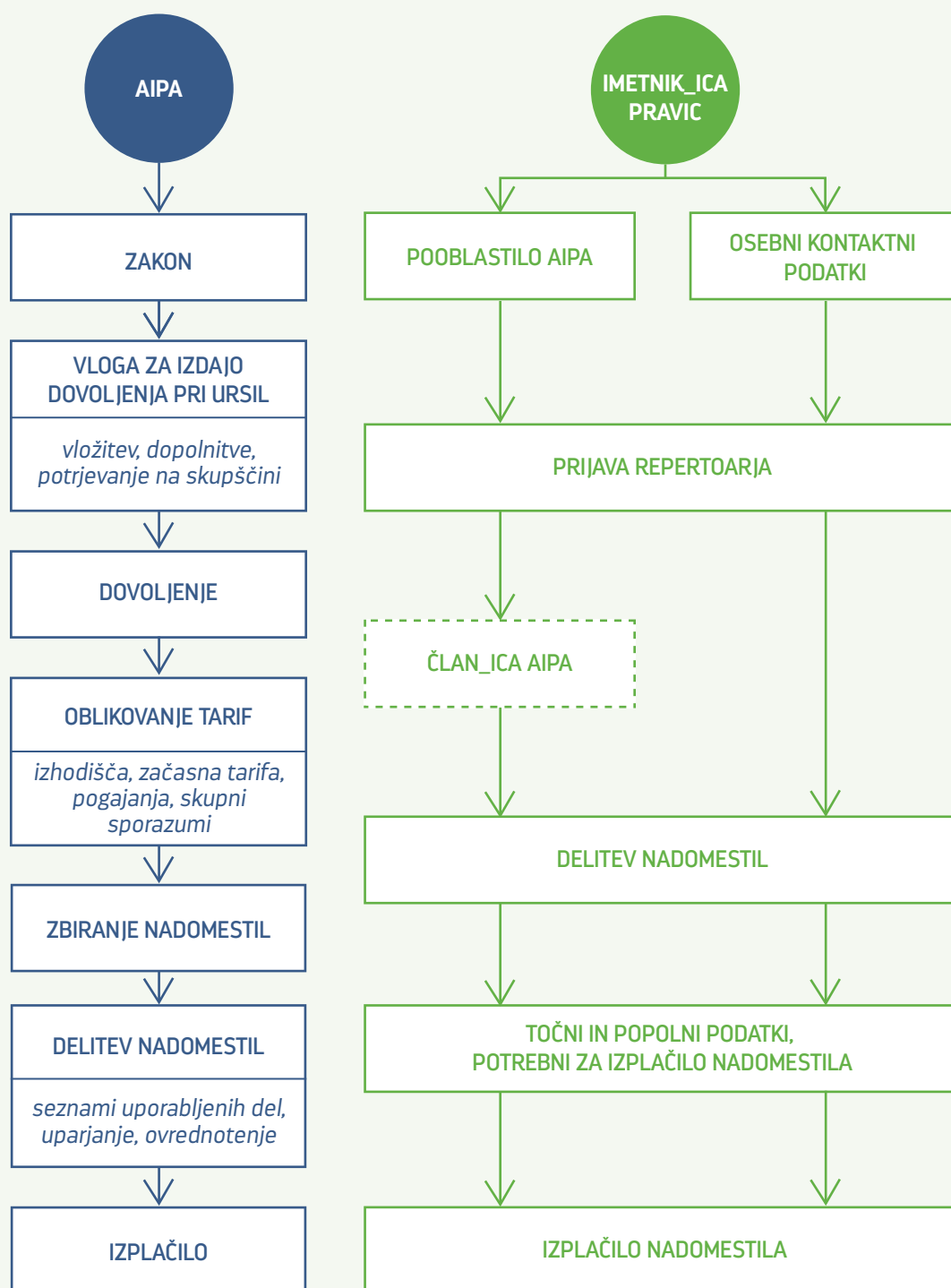
radiodifuzno oddajanje

video na zahtevo

deljenje vsebin na spletu

Dejavnost AIPA je pravno utemeljena na ZASP, ZKUASP ter dovoljenjih URSIL, izjemno pomembni pa so tudi pooblastila imetnikov pravic, sporazumi oz. pogodbe z uporabniki in sporazumi o zastopanju s tujo kolektivno organizacijo.

AIPA

Naša kolektivna organizacija je nastala iz skupne želje in potrebe slovenskih AV ustvarjalk in ustvarjalcev, da zaščitijo svoja dela in si zagotovijo pošteno nadomestilo za njihovo uporabo, tako doma kot po svetu. **V dobrem desetletju nam je skupaj, z vključujočim, jasnim in preglednim delovanjem uspelo, da se pridobljene pravice izvajajo v polni meri.**

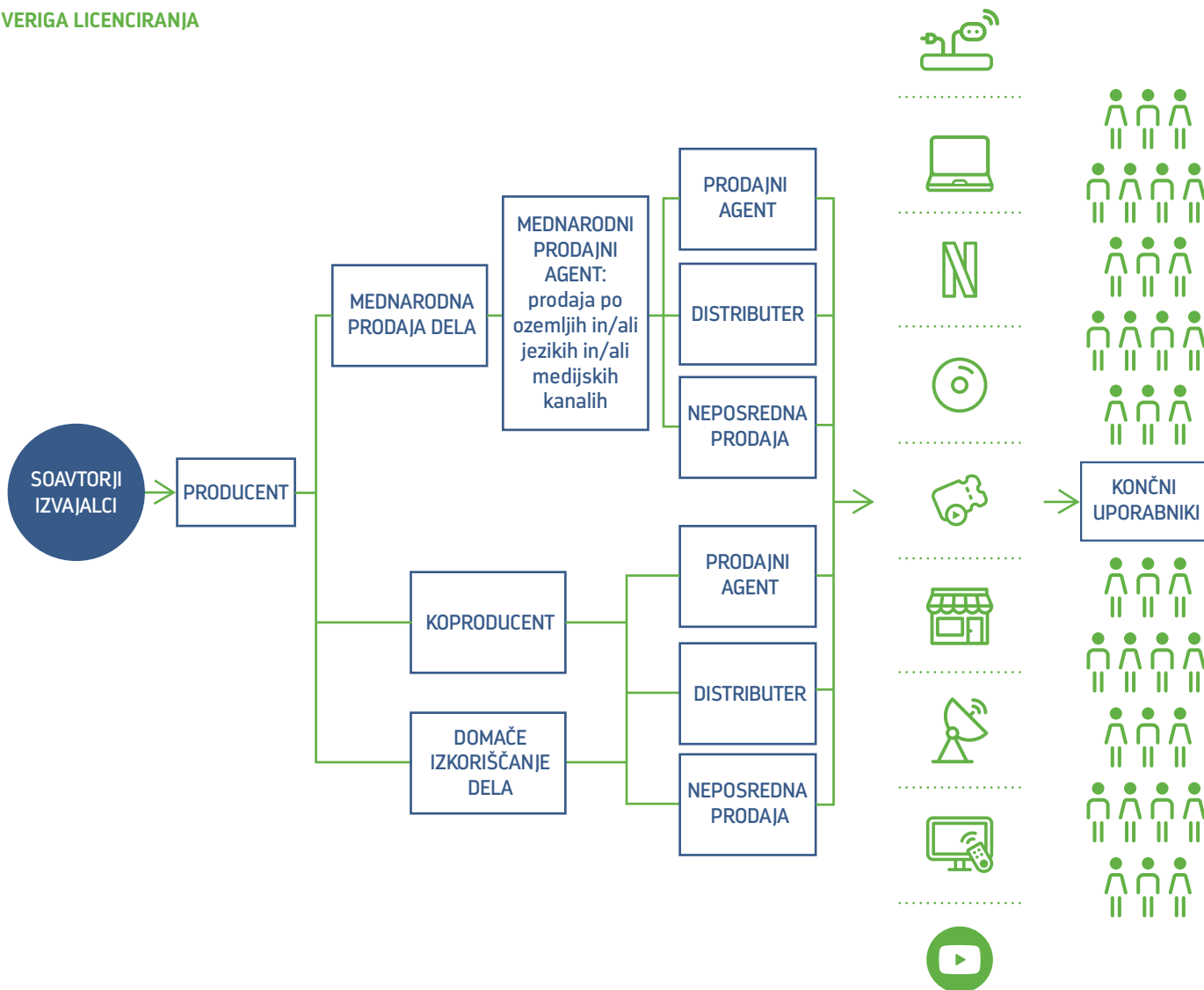
A naloge AIPA kot kolektivne organizacije se ne končajo z učinkovitim zbiranjem avtorskih honorarjev oz. nadomestil in pravično delitvijo le-teh.

V tesnem sodelovanju s **strokovnimi društvi** se borimo za razumevanje avtorske in sorodnih pravic AV ustvarjalk

in ustvarjalcev ter za priznanje naše AV industrije kot pomembnega stebra tako nacionalne kulture kot tudi nacionalnega gospodarstva. S skupnimi močmi in ob pomoči **avtorskopravne stroke** nam je uspelo, da je Slovenija ob implementaciji EU direktiv dobila **eno najbolj sodobnih AV zakonodaj**. Praktično vzporedno pa smo zasnovali tudi **strategijo razvoja slovenske AV industrije** do leta 2030.

Ob vsem omenjenem ne gre pozabiti na **namenske sklade**, preko katerih lahko pridejo naši člani in članice do podpore pri nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju, krepitvi kompetenc in ne nazadnje reševanju morebitnih socialnih težav, ki v svobodnih in ustvarjalnih poklicih žal niso tako redke.

VERIGA LICENCIRANJA

ČLANICE IN ČLANI

AIPA združuje 3 kategorije imetnikov pravic na AV delih: **soavtorje, izvajalce in filmske producente.**

Za včlanitev je potrebno podati pooblastilo in prijaviti svoj AV repertoar. (Gl. aipa.si > Ustvarjalci.)

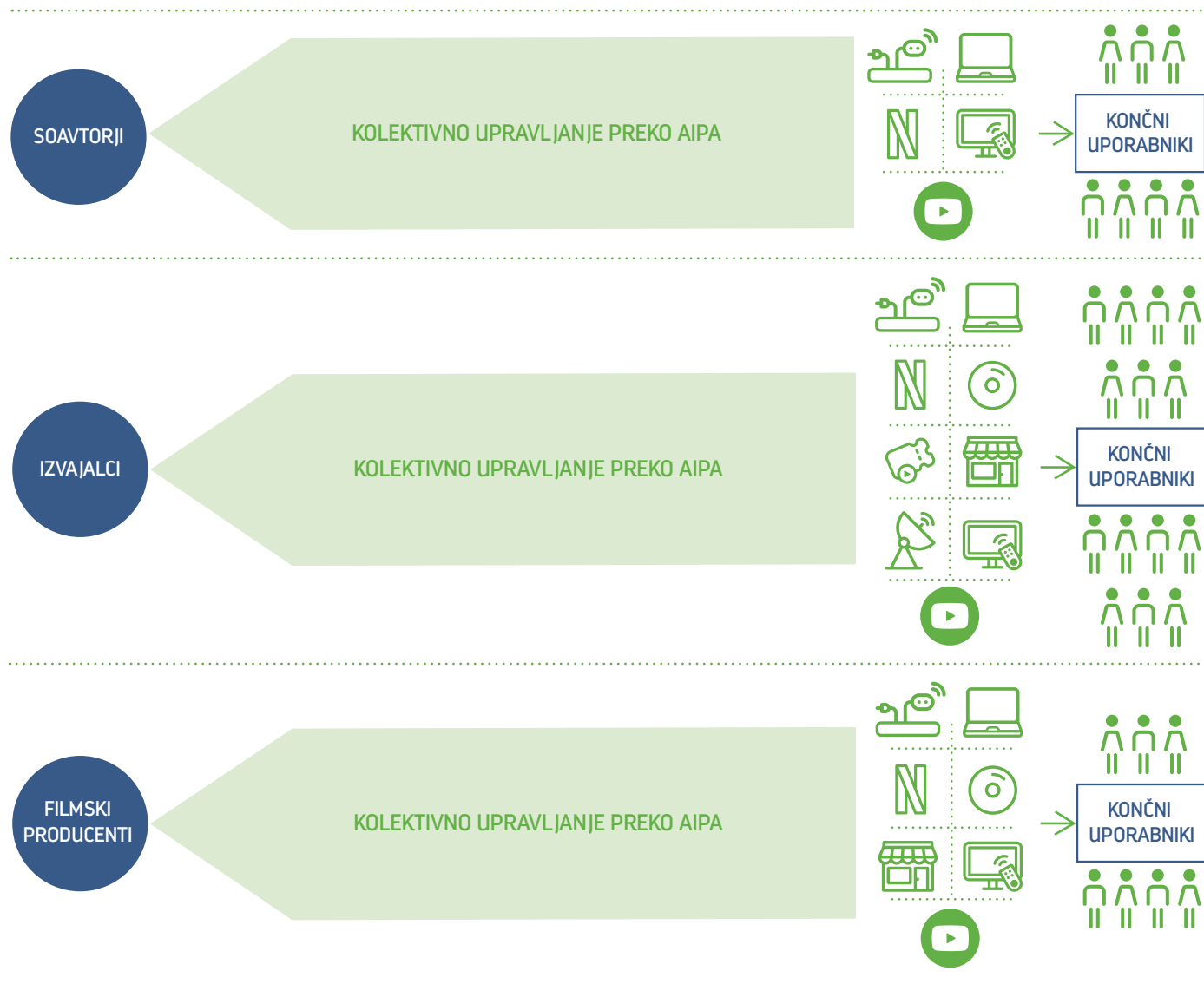
Kot članica ali član AIPA ne skrbite le za **zaščito** svojih AV del in **pravično nadomestilo** ob uporabi le-teh, temveč dejavno sooblikujete usmeritve, strategijo AIPA: sodelujete lahko na skupščinah, glasujete, volite, kandidirate ...

KOLEKTIVNO UPRAVLJANJE

Uveljavljanje avtorske in sorodnih pravic za več imetnikov AV pravic hkrati je izredno praktično iz vsaj dveh razlogov s skupnim imenovalcem – **vse na enem mestu:**

- Imetnikom pravic zagotavlja, da dobijo pravično nadomestilo za uporabo njihovih varovanih AV del – po vsem svetu, tudi ko je individualno licenciranje nemogoče (časovni zamik) oz. zelo nepraktično (uporaba v lokalih) ali ko gre za masovno in/ali razpršeno uporabo.
- Uporabnikom varovanih AV del (operaterjem, platformam ...) omogoča, da celoten postopek uredijo hitro, enostavno in stroškovno učinkovito.

PLAČILO IMETNIKOM PRAVIC PREKO AIPA

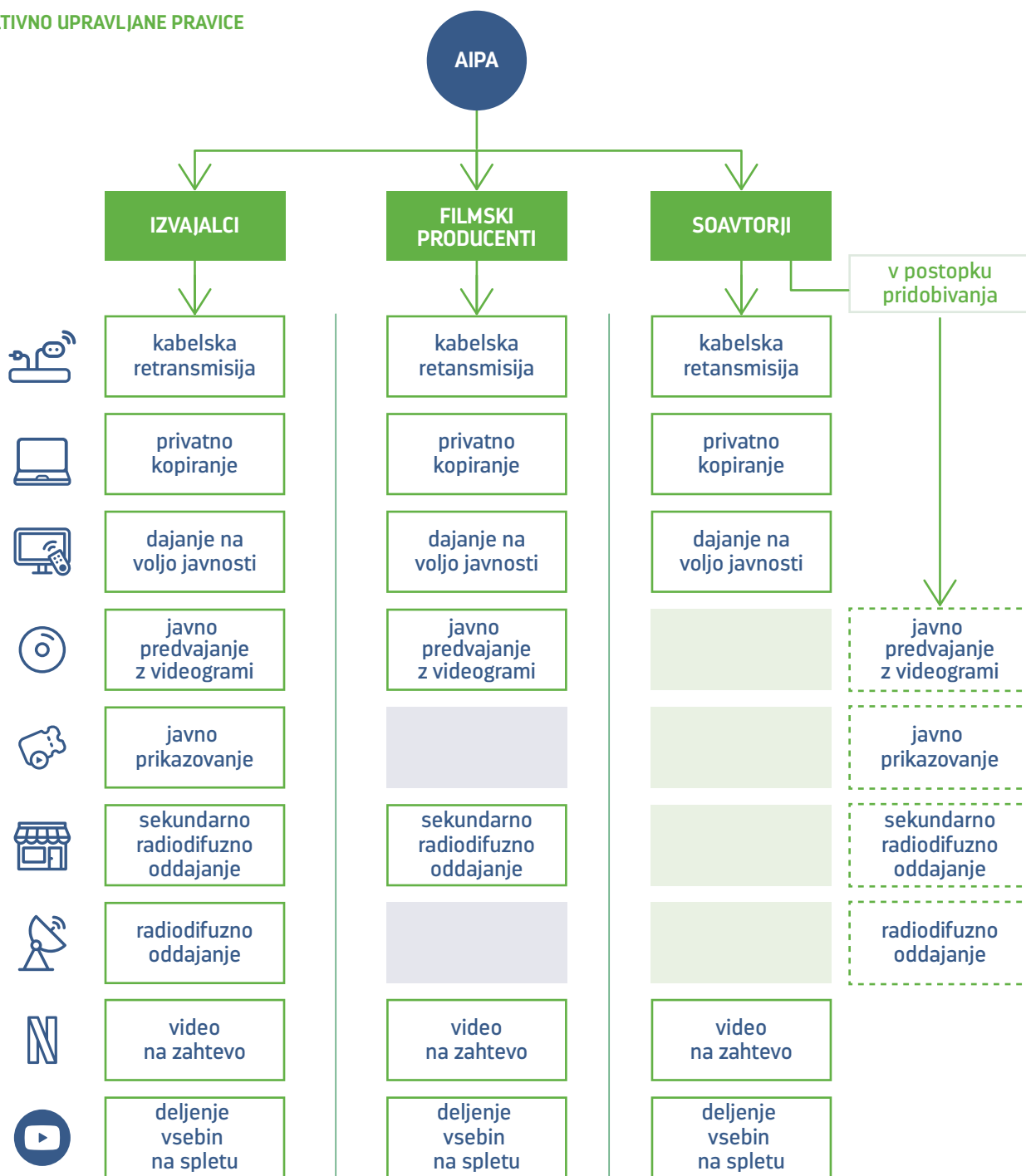

NOVA DOVOLJENJA

AIPA od konca februarja 2024 kolektivno upravlja kar **21 pravic** (za 4 pa procedura še poteka). Takoj po pridobitvi vsakega novega dovoljenja sproži AIPA z zakonom določene postopke za zbiranje avtorskih honorarjev oz. nadomestil, da čim hitreje »pokrijemo« nove načine uporabe, ki jih

tako rekoč dnevno prinaša tehnologija. Gre namreč za **nove vire prihodkov** (TV oddajanje, platforme, VOD, lokali ...), se pravi za več zbranih sredstev, višjo delilno maso, namenjeno imetnikom pravic.

KOLEKTIVNO UPRAVLJANE PRAVICE

VIRI PRIHODKOV

AIPA zbira nadomestila za uporabo AV del v kabelski retransmisiji (**KR**) in dajanja na voljo javnosti (**DNVJ**), Društvo Kopriva, k. o. pa po njenem pooblastilu za tonsko ali vizualno snemanje AV del, ki se vrši pod pogoji privatne ali druge lastne uporabe (**PK**).

Levji delež zbranih sredstev na AIPA je vrsto let predstavljal zgolj kabelska retransmisija. S posodobljeno zakonodajo in novimi dovoljenji se razmerja spreminjajo, uravnovešajo, tako da je realna projekcija zbranih sredstev za 2030: večinski delež iz TV oddajanja t. i. broadcastinga (za soavtorje in izvajalce) ter približno četrtinski iz kabelske retransmisije (za soavtorje, izvajalce in filmske producente).

OBLIKOVANJE TARIF

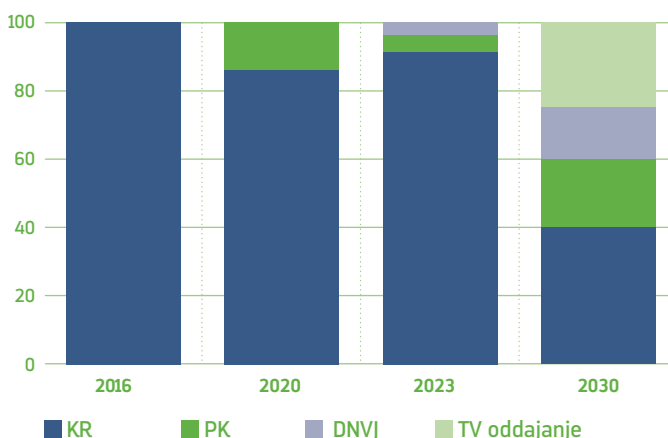
AIPA nadomestil za pravice iz naslova dovoljenj, pridobljenih januarja in februarja 2024, še ne more zbirati. Jih pa bo za nazaj (od dneva pridobitve dovoljenja), čim opravi **z zakonom natančno določene vmesne korake**, ki AIPA in reprezentativnim združenjem uporabnikov za vsako od oblik uporabe nalaga sklenitev skupnega tarifnega sporazuma.

Če so pogajanja uspešna, je sklenjen v dobrih 6 mesecih. Z nekaj sreče bi lahko torej v 2025 izvedli prve delitve, na polno pa bo sistem – zbrana sredstva in povečana delilna masa – zaživel čez dve leti.

(1) **Vabilo k pogajanju** za sklenitev skupnega sporazuma mora biti objavljeno na spletnem mestu AJPES in AIPA, obvezno vsebuje tudi **začasno tarifo**. Kako se jo določi, natančno predpisuje zakon, v bistvu pa predstavlja neko povprečje tarif članic EU, upošteva se še obseg repertoarja, bruto domači proizvod/prebivalca ...

(2) Udeleženci pogajanj so **predstavniki reprezentativnih združenj** (ZKOS, ZSODT, GZS, OZS ...), torej tistih, ki za-

VRSTE PRIHODKOV (V %)

stopajo večino uporabnikov na področju neke dejavnosti ali jim zakon priznava reprezentativnost. V določenih primerih se za reprezentativno združenje uporabnikov lahko šteje tudi ministrstvo, lahko pa AIPA skupni sporazum sklene tudi s tistimi posameznimi uporabniki, ki so zaradi narave svoje dejavnosti edini, ki jo opravljajo.

(3) Uspešno zaključena pogajanja privedejo do **skupnega sporazuma**, ki poleg tarife, katera določa višino in način izračunavanja, med drugim definira še pogoje uporabe glede na različne okoliščine uporabe, roke in načine plačila.

Če v **petih mesecih** od začetka pogajanj ne pride do sklenitve skupnega sporazuma, lahko katerakoli stran pisno zahteva, da primerno tarifo določi Svet za avtorsko pravo (z odločbo jo določi v devetih mesecih od zaključka obravnave).

Ko je skupni sporazum sklenjen, končno lahko steče **zaračunanje nadomestil** uporabnikom, delitev pa sledi najpozneje v **devetih mesecih** po koncu poslovnega leta, v katerem so bila nadomestila zbrana.

Uporabniki varovanih del, se pravi vsi tisti, ki v svoji gospodarski dejavnosti uporabljajo AV dela (televizije, operaterji retransmisije, trgovine in bari s TV ekrani, kinoprikazovalci, ponudniki storitev deljenja vsebin na spletu ...), morajo od AIPA dobiti dovoljenje za uporabo in plačati avtorske honorarje oz. nadomestila.

V skladu s slovensko zakonodajo je vsak, ki AV dela uporablja zunaj zasebnega (domačega) kroga, zavezan, da pridobi ustrezna dovoljenja in uredi plačilo nadomestila prek AIPA.

KOMPLEKSNO OKOLJE

Kabelska retransmisija je prenos TV programov ter drugih medijskih vsebin preko radiodifuznih omrežij.

- Kabelski operaterji nudijo široko paleto programov in vsebin, po podatkih AIPA pa se vsak dan v kabelskih sistemih uporabi cca. **5.000 varovanih AV del**.
- Ker priljubljenost spletnih streaming platform skokovito narašča, se kabelski operaterji konkurenci prilagajajo z digitalizacijo omrežij in integracijo internetnih storitev.

Čeprav se spreminjajo tako tehnologije kot potrebe gledalcev, ostaja KR na slovenskem medijskem trgu pomemben igralec. Sodobni kabelski operaterji svojim naročnikom ponujajo več kot le tradicionalno televizijsko izkušnjo, saj se (v želji po ohranitvi tržnega deleža) hitro prilagajajo spremembam.

Dajanje na voljo javnosti pomeni, da so varovana AV dela dostopna širši javnosti, tj. dosegljiva prek različnih digitalnih distribucijskih kanalov in na platformah, ki omogočajo posameznikom dostop do varovanih del s kraja in v času, ki ga sami izberejo (npr. video na zahtevo).

- Digitalizacija in internet sta omogočila enostavnejši dostop do velikega obsega vsebin, a hkrati povzročila izzive, povezane z avtorsko in sorodnimi pravicami. Zelo problematična ostajata **piratstvo in neavtorizirana distribucija**, saj je s sodobno tehnologijo lažje kopirati in širiti vsebine brez ustreznih dovoljenj.
- DNJV ima pomembne gospodarske učinke na industrijo zabave, založništvo in druge ustvarjalne sektorje.

DNJV je kompleksen, a vitalen element moderne družbe, ki podpira tako kulturni kot gospodarski razvoj. V dobi digitalne tehnologije je nujno, da se zakonodaja in politike nenehno razvijajo in prilagajajo, saj le tako zagotavljajo pošteno ravnovesje med interesi avtorjev, industrije in širše javnosti.

Privatno kopiranje je pravica posameznika, da reproducira varovana avtorska dela za zasebno uporabo, brez pridobitnih namenov.

- V veliko državah, tudi v Sloveniji, ta pravica dovoljuje posameznikom, da kopirajo avtorsko varovana dela – med njimi tudi filme – za osebno ali družinsko uporabo brez dovoljenja avtorja in plačila nadomestila. A ker so na drugi strani imetniki pravic upravičeni do kompenzacije za izgubo prihodka, se je v večini članic EU uveljavil sistem, imenovan pravično nadomestilo v primeru zasebnega kopiranja.

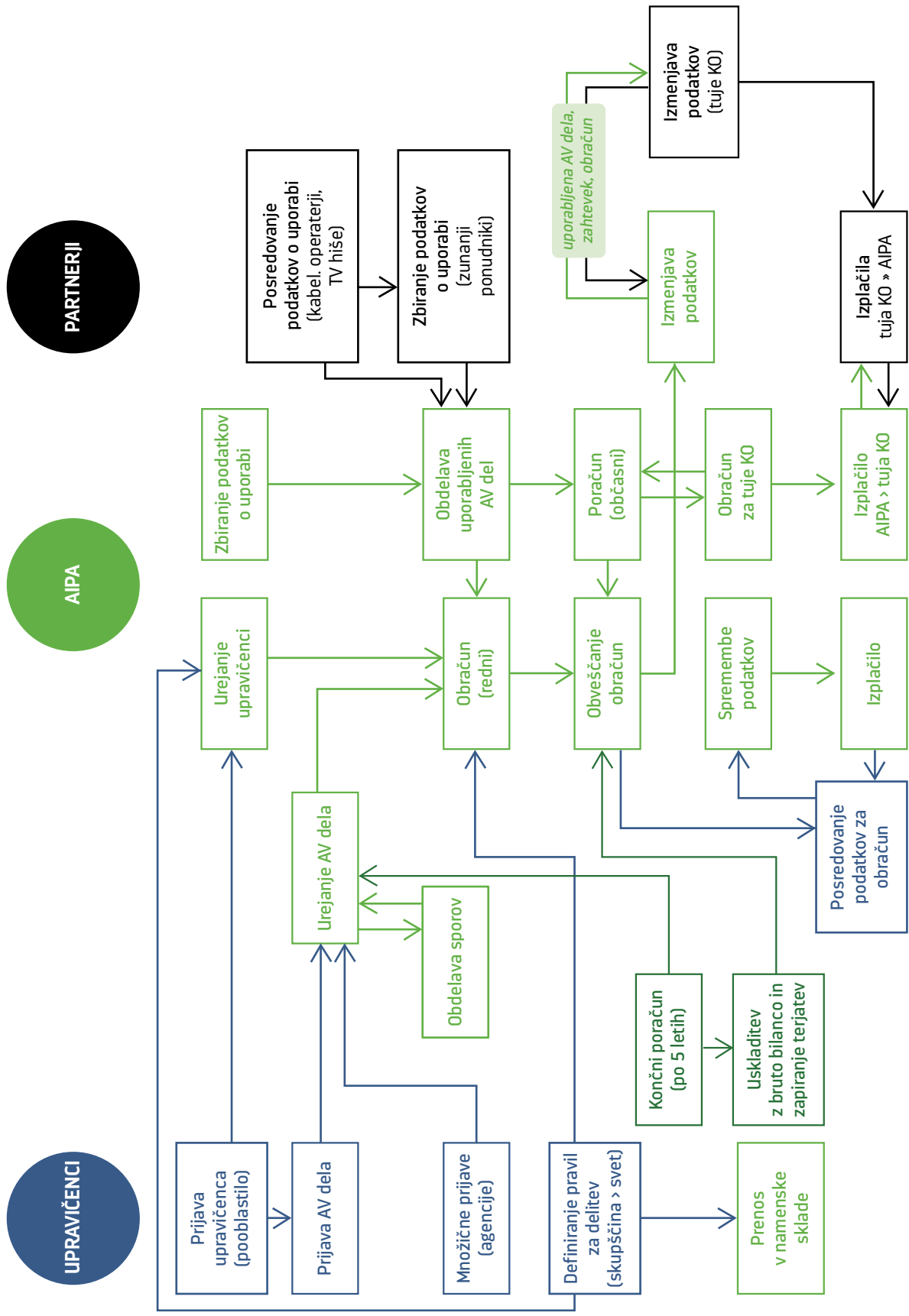
V Sloveniji ta nadomestila v imenu vseh imetnikov pravic po pooblastilu kolektivnih organizacij zbira Društvo KOPRIVA, k. o., in sicer od proizvajalcev ter uvoznikov tako naprav kot praznih nosilcev, ki omogočajo reprodukcijo avtorskih del (npr. pametni telefoni, tablice, računalniki, USB-ključi, prazni CD-ji in DVD-ji).

TV oddajanje (Broadcasting) deluje na osnovi radijskih valov, ki prenašajo signale iz oddajnika do individualnih sprejemnikov, torej ni potrebe po satelitski ali kabelski povezavi.

- Na novodobne izzive se TV oddajanje odziva s tehnologijami za izboljšanje kakovosti slike in zvoka ter za povečanje števila kanalov znotraj istega frekvenčnega pasu (DVB-T, ATSC, ISDB), hkrati pa se zemeljski oddajniki digitalizirajo, da bi izboljšali doseg in zanesljivost prenosa.

TV oddajanje ostaja ključni del globalnega medijskega ekosistema, saj se digitalno prilagaja, torej ohranja svoj pomen tudi zunaj regij z omejenim dostopom do alternativnih medijskih tehnologij.

PROCES DELITVE NADOMESTIL

PODATKOVNA BAZA AIPA

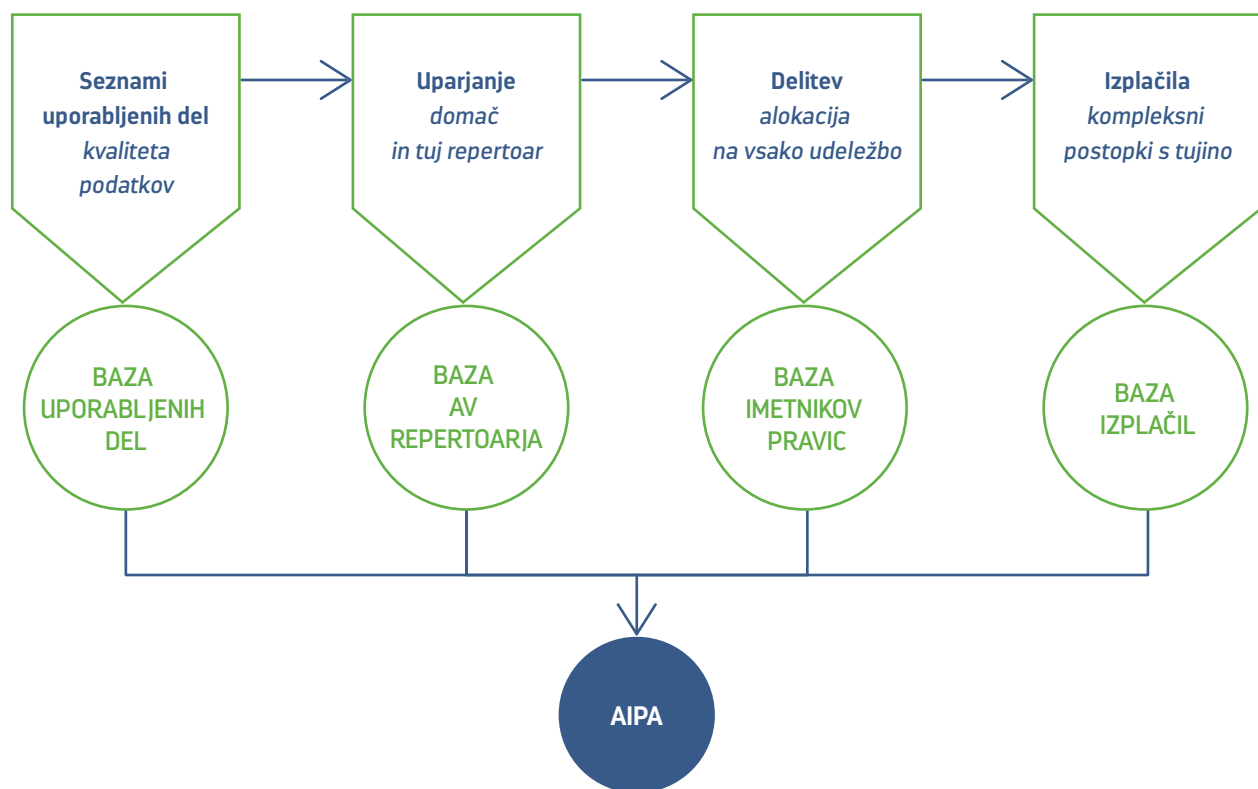
AIPA se od sestrskih organizacij doma in v tujini pomembno razlikuje po obsegu dela, saj zastopa kar **3 kategorije imetnikov AV pravic**: soavtorje, izvajalce in filmske producete. Združuje torej vse ključne »igralce«, kar je trenutno **unikum** v svetu.

Že od samega začetka razvijamo **lasten sistem in orodja**, tesno **mednarodno sodelovanje** pa nam omogoča dostop do vseh ključnih podatkovnih baz o delih in imetnikih pravic.

Vse faze kompleksnega postopka zbiranja in delitve vodimo **skrbno, pregledno in dosledno**.

Podatkovna baza AIPA združuje vse sezname predvajanj AV del, ki jih je AIPA do sedaj obdelala, vse podatke o uporabljenih AV delih, ki so bila vključena v delitve, vse identificirane ustvarjalce ter vse imetnike pravic na teh delih. Podatkovna baza dnevno raste in nudi vse potrebne podatke za opravljanje osnovnega poslanstva AIPA – delitve avtorskih honorarjev in nadomestil.

KLJUČNI KORAKI V PROCESU DELITVE NADOMESTIL

UPARJANJE

Največja težava AV področja so pomanjkljivosti obeh obstoječih identifikatorjev:

ISAN (mednarodna standardna avdiovizualna številka) je znova začel pridobivati na veljavi, predvsem pa uporabnosti

šele lani, nekaj let za tem, ko sta v upravni odbor vstopili veliki mednarodni združenji CISAC in SCAPR.

EIDR (register identifikatorjev v industriji zabave) je ameriški sistem, ki so ga pred desetletji ustanovili največji studii, uporabljajo pa ga tudi nekateri data-velikani, TV omrežja ...

In prav zaradi odsotnosti zanesljivega unikatnega identifikatorja ostaja AV področje daleč za ostalimi pri učinkoviti identifikaciji del in imetnikov pravic.

Trenutno je edina rešitev strojno zelo zahtevno in zamudno t. i. **text-to-text uparjanje**, ki pa ga mora vedno preveriti še človek. Seznam predvajanih del, t. i. playlsto, uparimo z bazami podatkov o varovanih AV delih **kar 6-krat**: najprej z IMDb, nato s svojo, t. i. AIPA registrom, potem IDA pa AVI in AGICOA Alliance ter na koncu še z VRDB2 bazo.

Prav tako neposredno **izmenjujemo** podatke s tujimi kolektivnimi organizacijami in zastopniki imetnikov pravic. Poleg tega v skladu z zakonom na našem spletnem mestu **objavljamo** sezname uporabljenih varovanih avtorskih del in **sprejemamo** veljavne prijave imetnikov pravic na teh delih.

Končni rezultat? Za vsako varovano AV delo dobimo seznam tako izvornih kot dejanskih imetnikov pravic.

Temelj vsake delitve so zanesljivi in popolni podatki. Skrben pregled se začne se že pri samem seznamu predvajanj, kjer najprej izločimo nevarovana AV dela, saj gre zgolj za realizacijo ali kolaž del (npr. informativne oddaje, reportaže in magazini, neposredni ali odloženi in redakcijsko obdelani prenosi prireditev in dogodkov). Najave programa in poročila o predvajanjih se vedno razlikujejo in glede na naše izkušnje ne gre vedno slepo verjeti niti enemu niti drugemu. Vedno preverjamo časovne zaznamke, trajanje, naslove, letnice in vse ostale dostopne podatke, iz katerih naredimo kar najbolj zanesljiv in popoln seznam uporabljenih del, t. i. playlsto. Že tako zamudno delo »popestrijo« še prevodi, tiskarski škrat ali tipkarske napake in seveda nestandardizirano poročanje o uporabi del.

OVREDNOTENJE

Najzahtevnejše in najbolj skrbno opravilo AIPA, ki poteka po strogo določenih pravilih, sprejetih na skupščini, je prav gotovo delitev zbranih avtorskih honorarjev in nadomestil.

Zneski, ki pripadajo imetnikom pravic, so v računovodskih evidencah ločeni in skrbno vodeni za vsako skupino imetnikov pravic, vsako obliko uporabe in vsako leto posebej.

KABELSKA RETRANSMISIJA

Delitev zbranih nadomestil v KR je zasnovana na **4 kriterijih/utežeh**, ki po stališču skupščine AIPA predstavljajo najboljši način ugotovitve dejanske rabe varovanega AV dela.

Uporaba del v tujini

- Za **soavtorje AV del** uporabljamo 4 podatkovne baze CISAC:
  - IPI System – podatkovna baza vseh imetnikov pravic avtorjev in soavtorjev,
  - IDA – mednarodna baza AV del,
  - AVI – baza vseh lastnikov cue-sheetov, tj. metapodatkovnih datotek z iztočnicami,
  - Cis-net – baza vseh glasbenih del z imetniki pravic na teh delih.
- Za **filmske producente videograma** uporabljamo 1 podatkovno bazo AGICOA Alliance:
  - IRRIS – mednarodna baza AV del in njihovih imetnikov.
- Za **izvajalce izvedb na videogramih z AV deli** smo z letošnjim letom, ko sta lani prestali vse potrebne teste vseh sestrskih organizacij, začeli uporabljati 2 podatkovni bazi SCAPR:
  - IPD – mednarodna baza izvajalcev,
  - VRDB2 – mednarodna baza videogramov.

- (1) Trajanje: dolžina vsakega AV dela je izmerjena do sekunde natančno in za vsako sekundo se mu dodeli 1 obračunsko točko.
- (2) Vrsta AV dela: glede na to, v katero od 8 kategorij sodi, dobi varovano AV delo ustrezno število točk.
- (3) Čas retransmisije: praktično vsi TV programi predvajanje vsebin časovno prilagajajo določeni publiki, na to pa se veže tudi vrednost oglaševalskega prostora. »Prime time«, običajno program po 19. uri, namenjen odraslim, pritegne gledalce z večjo kupno močjo, zato je ta časovni pas za oglaševalce najbolj dragocen, posledično tudi najbolj točkovan.
- (4) Gledanost: upošteva se gledanost TV programa, na katerem je bilo varovano AV delo predvajano.

TRAJANJE

X

Kategorija	Vrsta AV dela	Točke
A 1	FILMI - KINEMATOGRAFSKI filmi, ki so bili premierno kinematografsko prikazani in distribuirani v RS, ne glede na zvrst in žanr (igrani, dokumentarni, animirani ...)	10
A 2	FILMI - TELEVIZIJSKI ne glede na zvrst, format in žanr (igrani, dokumentarni, animirani, namenski), vključno s TV dramami, TV priredbami gledaliških predstav, TV mini serijami/nadaljevančkami z do vključno 10 deli	7
B 1	TELEVIZIJSKA AV DELA 1 dokumentarne in igrane serije, nanizanke, nadaljevanke do vključno 30 delov na sezono in nad 10 delov v celoti	4
B 2	TELEVIZIJSKA AV DELA 2 nadaljevanke in nanizanke nad 30 delov na sezono in do 100 delov na sezono, televizijski šovi, posnetki koncertov in gledaliških predstav	1
B 3	TELEVIZIJSKA AV DELA 3 nadaljevanke in nanizanke nad 100 delov na sezono	0,5
B 4	TELEVIZIJSKA AV DELA 4 AV dela, ki jih ni mogoče uvrstiti v druge kategorije AV del	0,1
C	REKLAMNI FILMI	0,1
D	KRATKI GLASBENI VIDEOPILMI	0,1

X

Časovni pas	Čas uporabe	Točke
A	02:00–06:59	1
B	07:00–15:59	3
C	16:00–18:59	6
D	19:00–22:59	10
E	23:00–01:59	4

X

Razred	Celotna gledanost TV programa (letno) v %	Točke
A	nad 12	5
B	6–11,99	3
C	2–5,99	1

Nekaj matematike

(1) Vsakemu AV delu se za vsako predvajanje/retransmisijo posebej dodeli ustrezno število točk

št. točk posamezne retransmisije AV dela

$$=$$

$$\text{št. točk za trajanje}$$

$$\times$$

$$\text{št. točk po vrsti oz. kategoriji AV dela}$$

$$\times$$

$$\text{št. točk za časovni pas}$$

$$\times$$

$$\text{št. točk za razred gledanosti TV programa}$$

(2) Vsakemu AV delu se za vsako predvajanje posebej dodeli nadomestilo

nadomestilo za posamezno retransmisijo AV dela (v EUR)

$$=$$

$$\text{št. točk vsake posamezne retransmisije AV dela}$$

$$\times$$

$$\text{vrednost točke (v EUR) za delitev}$$

(3) Sledi še izračun nadomestila za imetnika pravic na AV delu, kjer se upošteva pri

- izvajalci: vrsto vloge (glavna, stranska, epizodna ...)
- soavtorjih: vrsto soavtorstva (režiser, scenarist, direktor fotografije ...)
- filmskih producentih: podatek, ali gre za glavnega producenta ali koproducenta

končni znesek nadomestila za imetnika pravice za posamezno retransmisijo AV dela (v EUR)

$$=$$

$$\text{nadomestilo za posamezno retransmisijo AV dela (v EUR)}$$

$$\times$$

$$\text{delež posameznega soavtorja/izvajalca/producenta AV dela glede na skupno število točk vseh soavtorjev, izvajalcev ali producentov tega AV dela.}$$

PRIMER IZRAČUNA

AV delo Film A se je 3. 7. 2023 predvajalo na TV SLO 1 ob 20:15.

Gre za igrani televizijski film, ki traja 85 minut. Producent je Produkcija A, koproducent pa Produkcija B, njun delež glede na podano prijavo AV dela je 70 : 30.

Skupno število točk retransmisije AV dela z naslovom Film A se izračuna tako, da se mu dodeli št. točk glede na

trajanje: 85 min = 5.1000 s = 5.100 točk,

kategorijo: TV film = 7 točk,

časovni pas predvajanja: 19.00–22.59 = 10 točk,

povprečno gledanost TV kanala, na katerem je bil predvajan: 12 % = 5 točk.

Pridobljene točke se zmnoži: $5.100 \times 7 \times 10 \times 5$,

zmnožek (1.785.000) pa se pretvori v točke: Filmu A je dodeljeno 1.785.000 točk.

Ko AIPA na ta način dodeli točke za vsako predvajano AV delo (preko 20.000 AV del) za vsako predvajanje posebej (preko 50.000 predvajanj) v letu, na katerega se obračun nanaša, dobi skupno število vseh točk v celem letu.

Vrednost točke v EUR izračuna AIPA tako, da znesek, namenjen delitvi (delilna masa), deli s skupnim številom vseh točk.

Nato vrednost točke v EUR pomnoži s številom točk, ki pripadajo posameznemu AV delu (konkretno za Film A vrednost točke pomnoži s 1.785.000) in tako dobi vrednost predvajanja posameznega AV dela v EUR.

Do leta 2022, ko je veljala še domneva prenosa vseh pravic na filmskega producenta (razen če je bilo s pogodbo drugače določeno), je pri delitvi za kablensko retransmisijo obstajal še en pomemben korak: obračun avtorskih vlog na AV delu. Kablenska retransmisija je namreč avtorska pravica, in čeprav se je večinoma na koncu izpla-

čevala filmskim producentom, ne gre za sorodno pravico in so njeni nosilci prav soavtorji.

Zato se je na omenjenem primeru nato vrednost predvajanja razdelila še v skladu s pravili o delitvi na posamezne soavtorske udeležbe v razmerju, kot jih zahteva vsako AV delo: na glavnega režiserja, pisca scenarija, direktorja fotografije, skladatelja filmske glasbe. Če je bil glavni element AV dela animacija, se je mednje uvrstil še glavni animator, prav tako pa tudi avtor dialoga in avtor priredbe, če je bilo delo adaptirano.

V naslednjem koraku je bilo potrebno preveriti še morebitne dediče ali druge prenose pravic in jih ustrezno zapisati.

Pod predpostavko, da si nihče od soavtorjev za to delo ni zadržal pravice kablenske retransmisije, se je potem od vsake vloge obračunal ustrezen delež na producenta tako, da se Produkciji A dodeli 70 % dodeljenega namdestila, Produkciji B pa 30 %.

Poglejmo še primer, ko si je glavni režiser v pogodbi s Produkcijo B zadržal 50 % svojih pravic. Ker je vmes preminil, sta njegov delež pridobila njegova dediča, in sicer v razmerju 60 : 40.

Honorar za njegov delež bi se torej izračunal tako, da bi se njegovo vlogo razdelilo na dva dela: 60 % Dediču C in 40 % Dediču D. Nato bi se prenos na producenta izvršil pod posebnim pogojem: Produkcija A bi pridobila 70 % njegove vloge (ker z njim ni imela urejenega zadržanja pravic), Produkcija B 15 %, Dedič C 9 % in Dedič D 6 %.

Vse to je mogoč scenarij za vsako od preko 50.000 predvajanj in za vsako od možnih 7 udeležb na vsakem predvajanju. Zato se količina obdelanih podatkov zelo hitro povzpne krepko v milijone vrstic. Za vsako delitev posebej.

PRIVATNO KOPIRANJE

V Sloveniji nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje (privatno kopiranje) po pooblastilu kolektivnih organizacij v imenu vseh imetnikov pravic zbira Društvo KOPRIVA, k. o.

ZKUASP v 31. členu določa delitev nadomestil po ključu: 40 % avtorjem, 30 % izvajalcem in 30 % producentom. Ker je znotraj teh kategorij več vrst imetnikov pravic (glasbeni, literarni in AV avtorji, glasbeni izvajalci in igralci ter filmski producenti in proizvajalci fonogramov), je nadaljnja delitev sredstev, ki jih zbere Društvo KOPRIVA, med druge kolektivne organizacije določena s sporazumom med SAZAS, ZAMP, IPF in AIPA, ki je bil sklenjen leta 2014:

40 % avtorji	SAZAS	16,30 %
	AIPA	16,30 %
	ZAMP	4,60 %
	rezervacije	2,80 %
30 % izvajalci	IPF	15,00 %
	AIPA	15,00 %
30 % producenti	IPF	15,00 %
	AIPA	15,00 %

DELITEV IN REALNI SVET

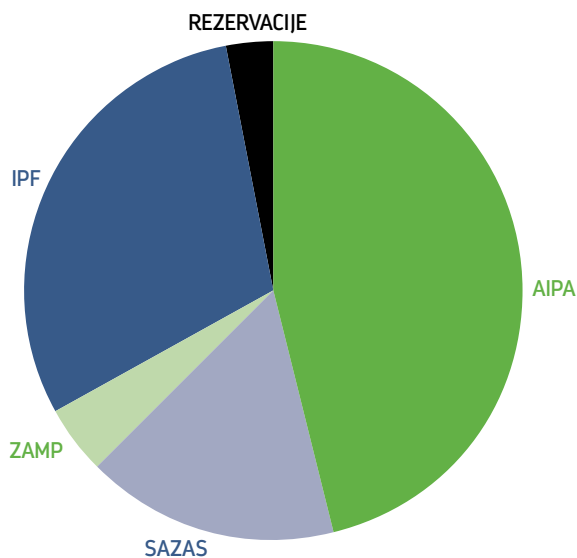
Na AV področju se pravočasna in natančna delitev nadomestil včasih »zatakne«, ker imajo vpletene države različno pravno ureditev. In tudi zato ZKUASP predvideva okoliščine, ko kolektivna organizacija navkljub vložnemu trudu iz povsem **objektivnih razlogov** nadomestil ne more izplačati končnim imetnikom. Med možnimi razlogi so najpogostejši:

- slabo poročanje uporabnikov,
- pomanjkljivo poročanje imetnikov pravic (nepopolna registracija AV del, nejavljena sprememba bivališča, pomanjkljivi bančni podatki ...),
- spori glede lastništva ...

Kot je razvidno že iz doslej napisanega, AIPA redno in v celoti izvaja vse ukrepe, potrebne **za identifikacijo in lociranje** imetnikov pravic, pri čemer uporablja tako svoje kot mednarodne baze podatkov.

Informacije o AV delih, za katera imetnika pravic ni bilo mogoče identificirati ali locirati, **skladno z zakonom** deli z imetniki pravic, ki jih zastopa, in kolektivnimi organizacijami, s katerimi ima sklenjen sporazum o zastopanju.

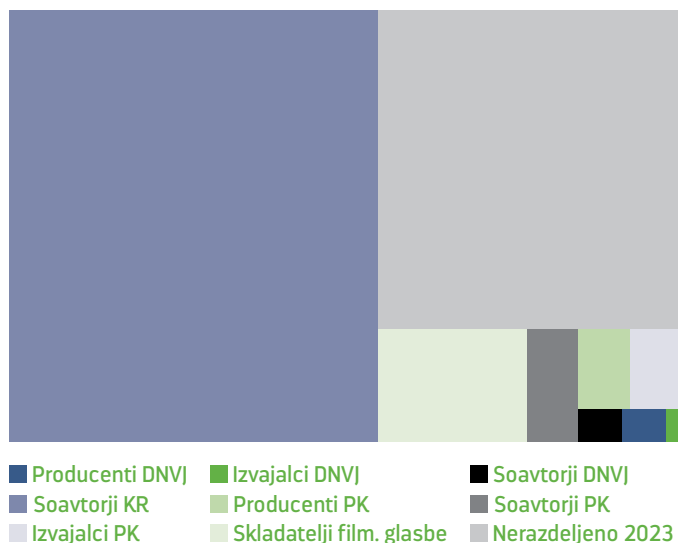
Ker AIPA zastopa vse tri kategorije imetnikov pravic, ji posledično pripada tudi velik delež nadomestil iz tega naslova:

Še to: kot vsaka kolektivna organizacija ima tudi Društvo KOPRIVA svoj nadzorni odbor. Interese AIPA v njem zastopajo Metod Pevec, Jurij Drevenshek in Andrej Štritof.

Kadar nadomestil v prvi delitvi zaradi omenjenih in podobnih razlogov ni mogoče v celoti izplačati, AIPA te zneske kot rezervirane avtorske honorarje vodi ločeno.

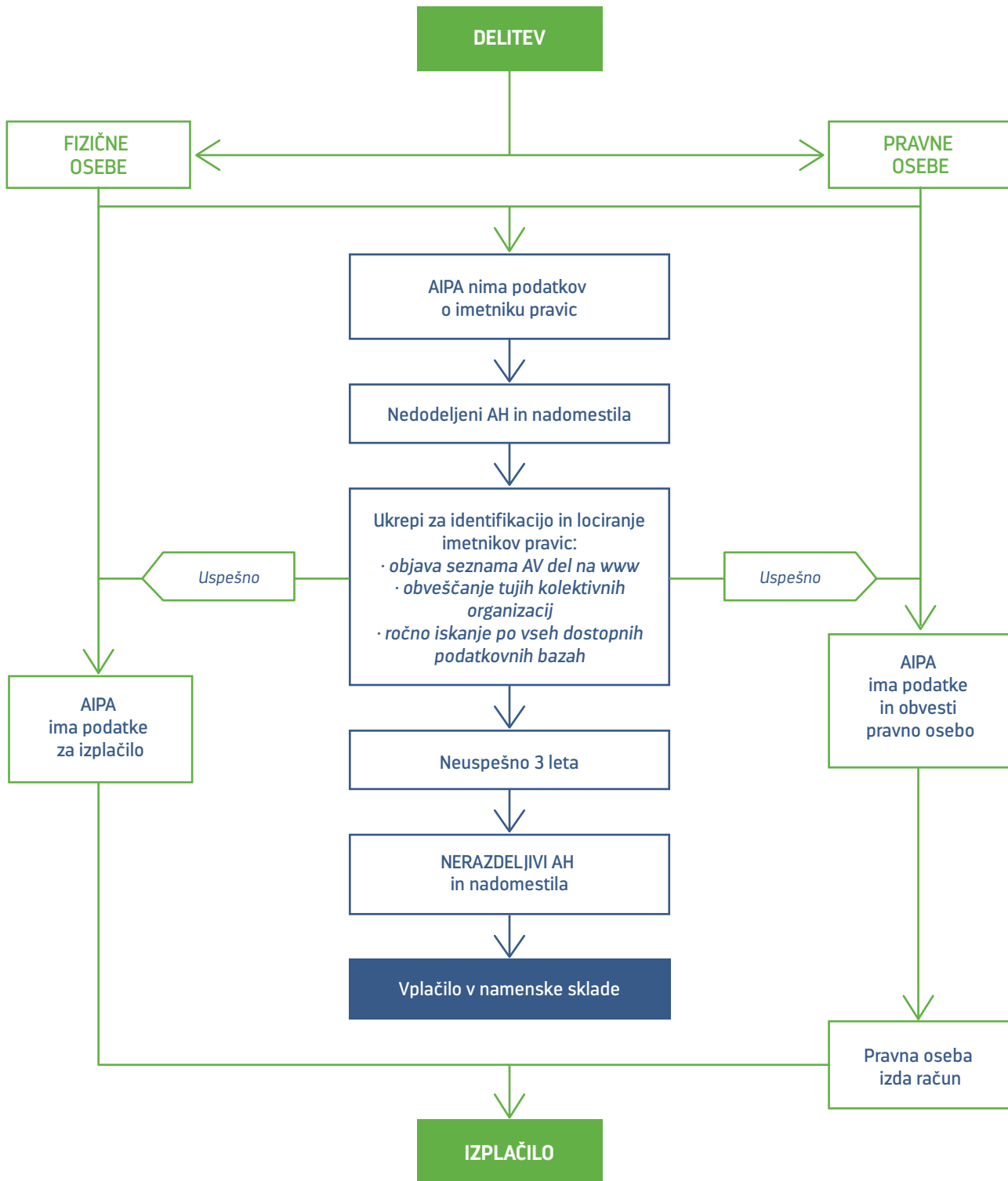
SREDSTVA NA RAČUNU AIPA NA DAN 31. 12. 2023

Ko tudi po vseh izvedenih ukrepih, ki jih sicer zelo podrobno določa zakon, ne more identificirati ali locirati imetnikov pravic, **objavi** AIPA te informacije na svojem spletnem mestu.

Če nadomestil tudi potem ni mogoče izplačati, gredo ta sredstva po sklepu skupščine v **namenske sklade**, kot to veleva zakon.

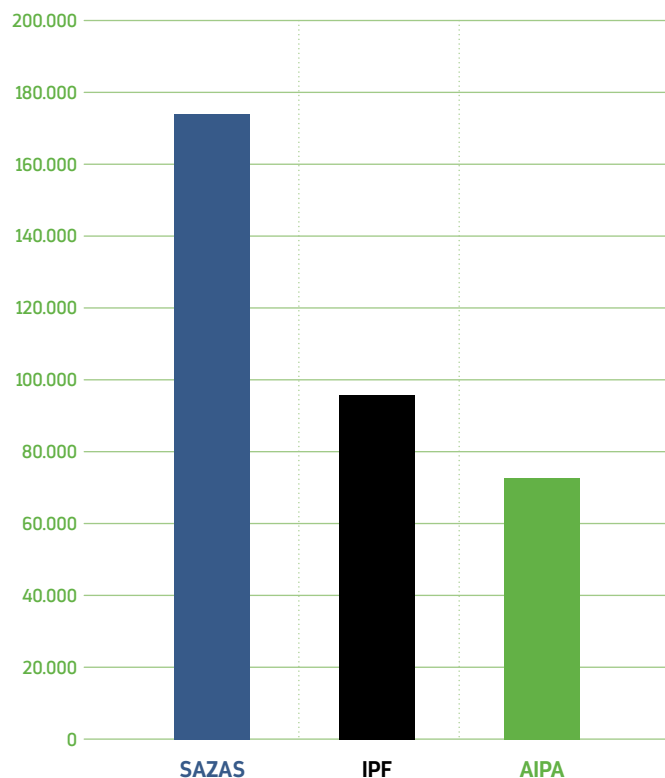
OBRAVNAVA NERAZDELJENIH SREDSTEV

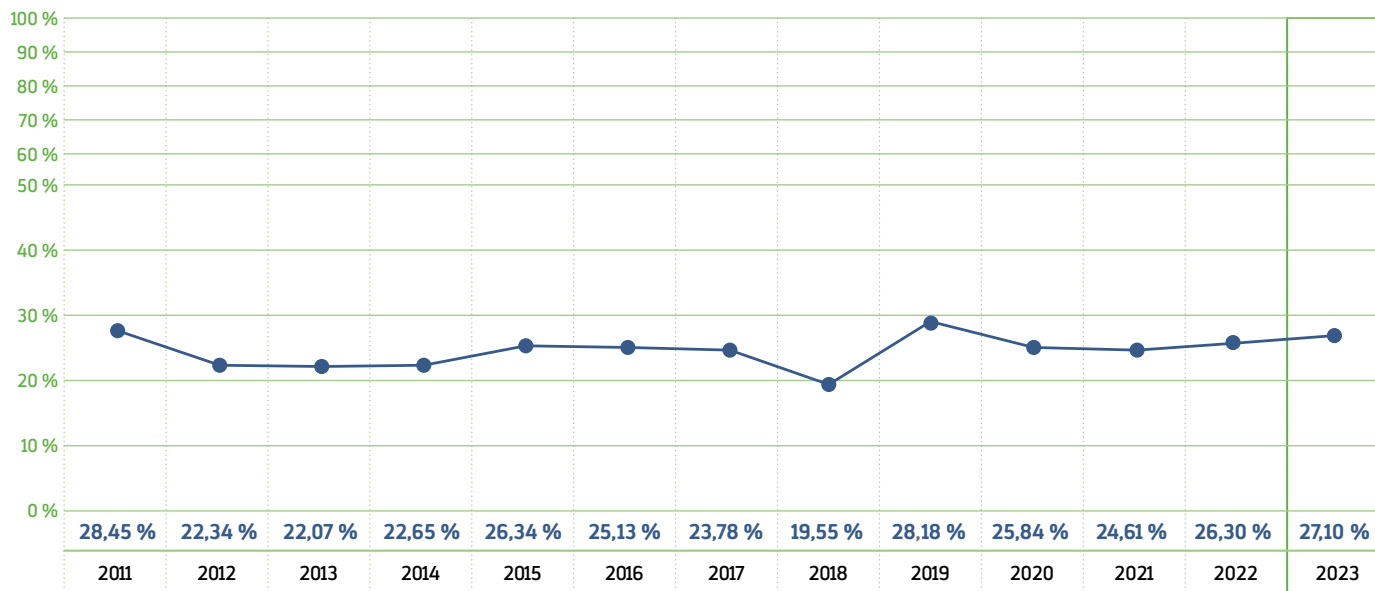
Stroški

Pri svojem delovanju je AIPA še posebej pozorna, da so stroški upravljanja razumni in da ne presežejo nekdej z zakonom določene meje 30 % prihodkov.

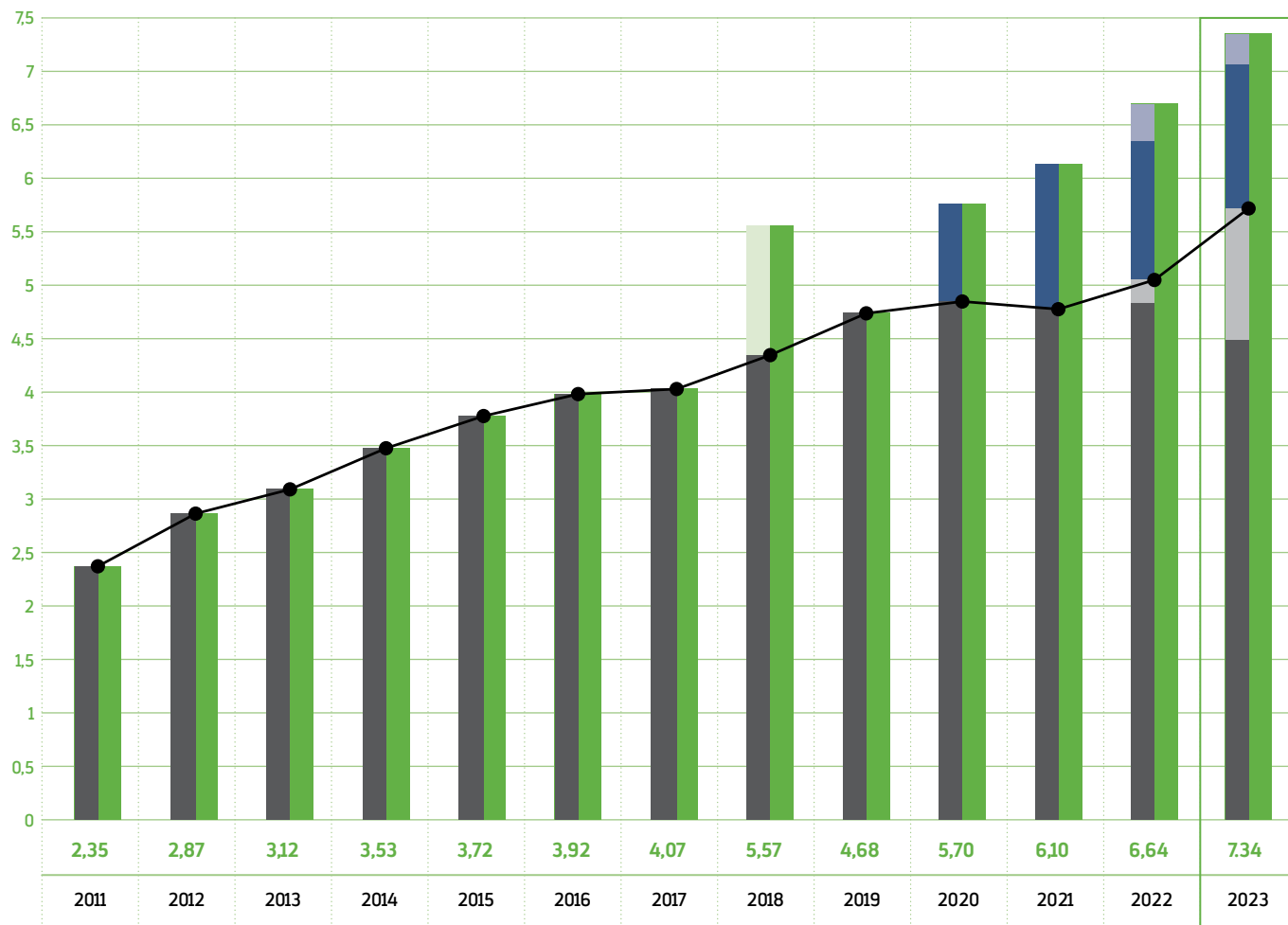
Ker deluje po principu »vse na enem mestu« za 3 kategorije imetnikov AV pravic, se **finančne prednosti** izkazujejo tudi pri stroških poslovanja. In če primerjamo stroške organov upravljanja (poslovodstvo in NO) največjih kolektivnih organizacij pri nas, vidimo, da znašajo pri SAZAS 174.000 EUR, na IPF 96.000 EUR, na AIPA pa 73.300 EUR na kategorijo (podatki iz letnih poročil kolektivnih organizacij za 2022).

DELEŽ STROŠKOV GLEDE NA VSA ZBRANA SREDSTVA IN PRIHODKE 2011-23

CELOTNA ZBRANA SREDSTVA IN PRIHODKI 2011-23

■ ZBRANA SREDSTVA IN PRIHODKI V MIO EUR

■ KABELSKA RETRANSMISIJA

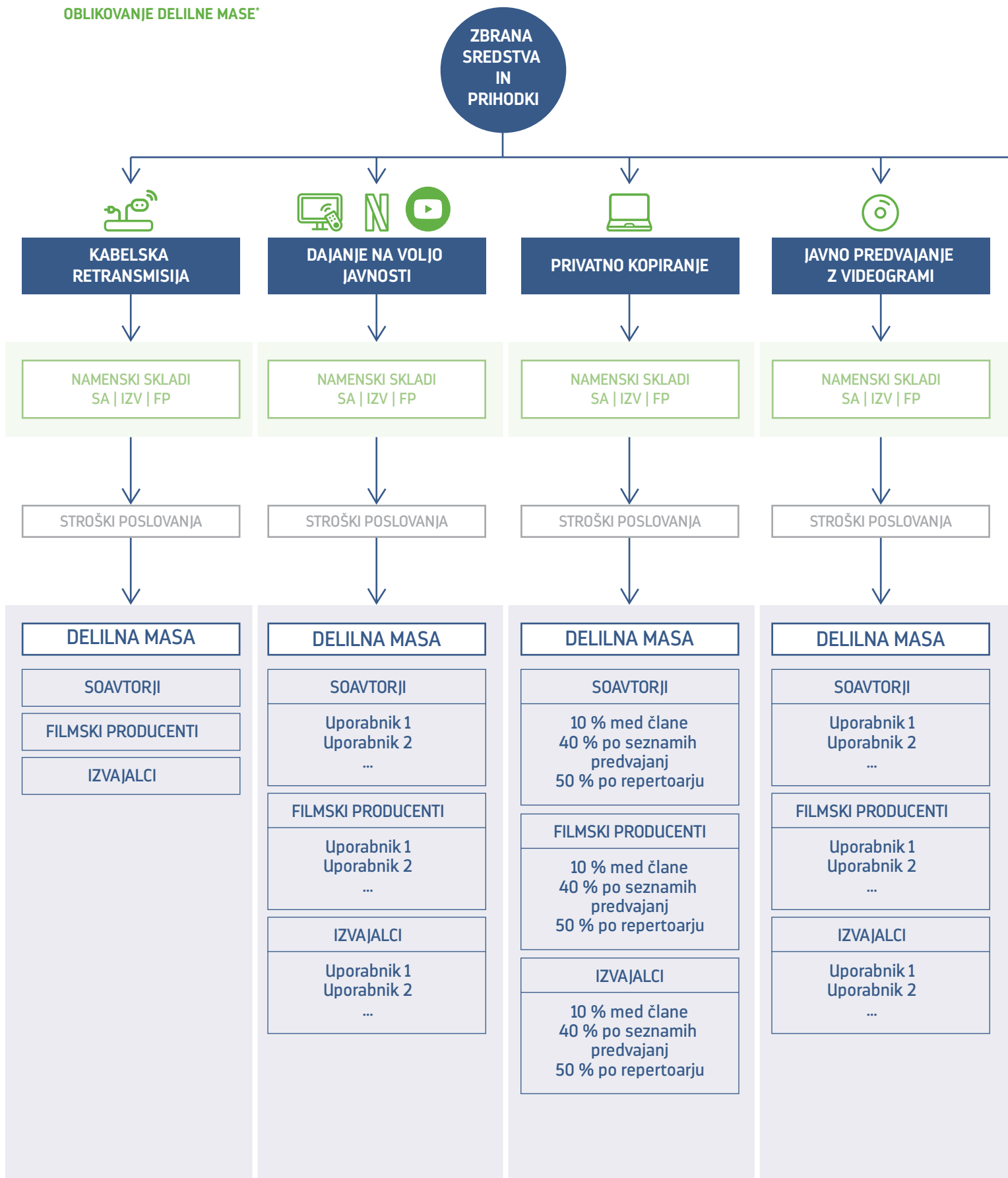
■ DAJANJE NA VOLJO JAVNOSTI

—●— ZBRANA SREDSTVA OD KABELSKIH OPERATERJEV

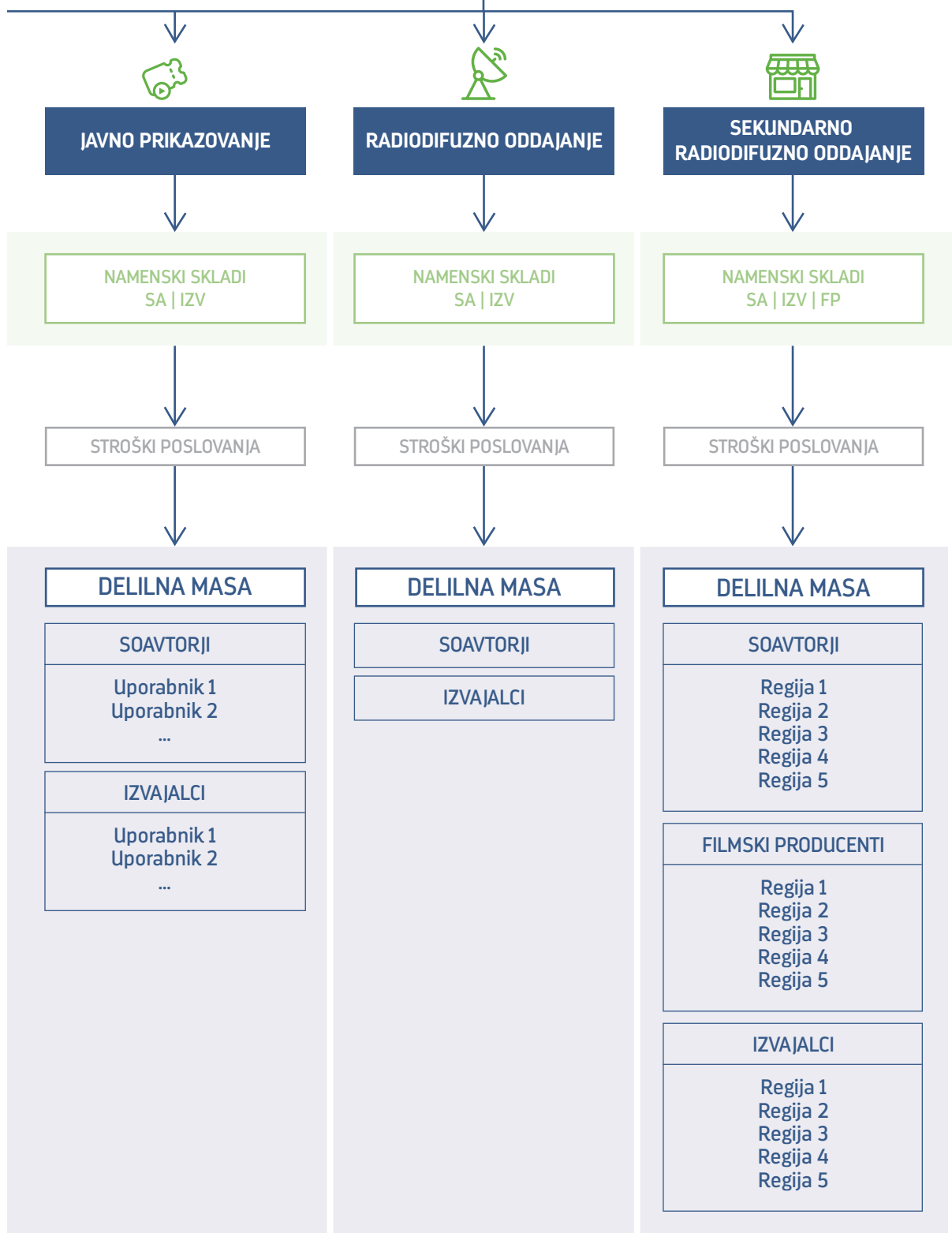
■ PRIVATNO KOPIRANJE

■ DRUGI FINANČNI PRIHODKI

■ PORAVNAVA TOTAL TV

**ZBRANA
SREDSTVA
IN
PRIHODKI**

* Delilne mase se deloma ne oblikujejo zaradi še neizdanih dovoljenj oz. neskljenjenih sporazumov z uporabniki.

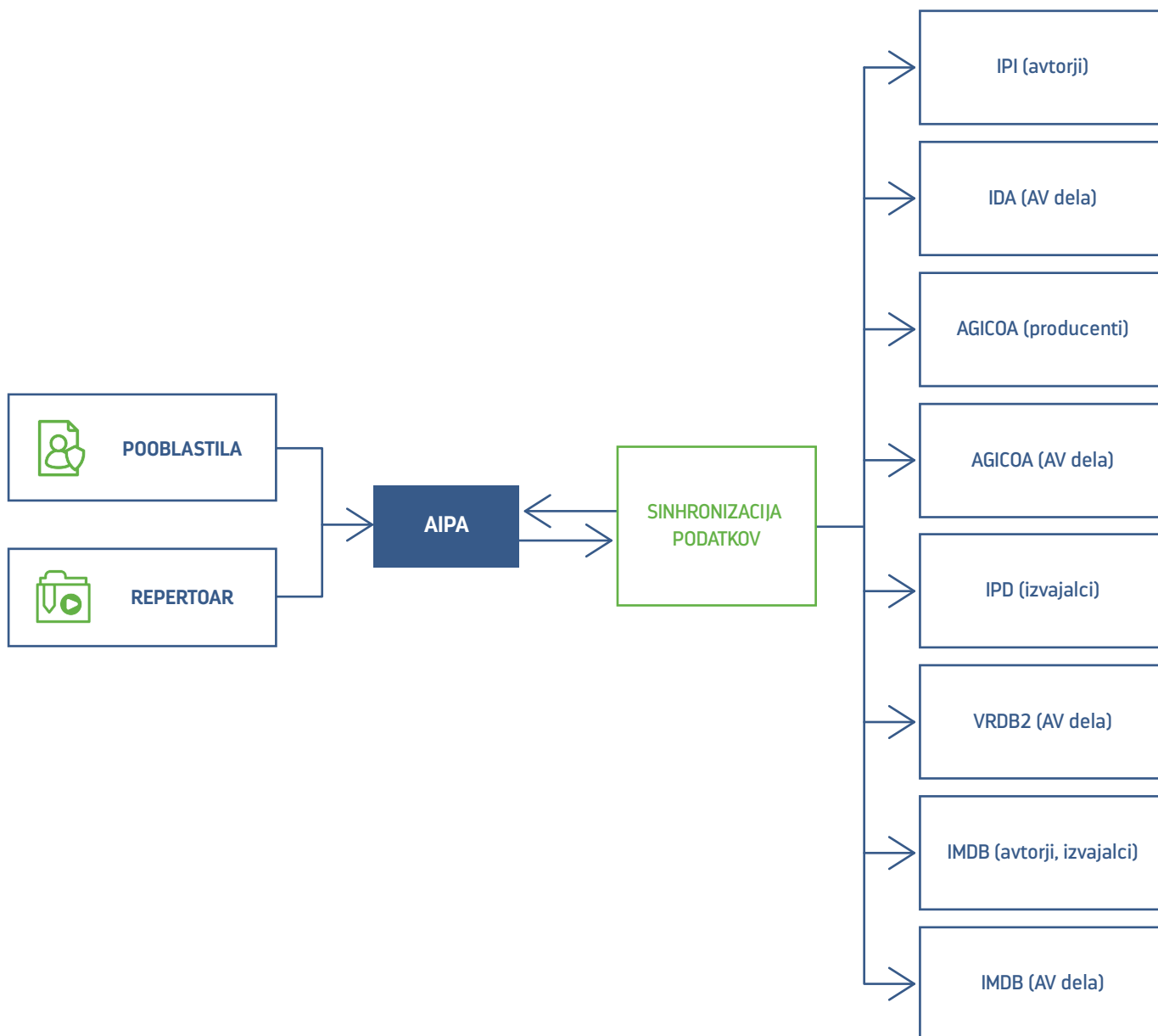
UVELJAVLJANJE PRAVIC ZA DELA DOMAČIH IMETNIKOV PRAVIC V TUJINI IN TUJIH PRI NAS

AIPA v obliki pogodb z uporabniki podeljuje t. i. splošne licence za uporabo praktično **celotnega svetovnega AV repertoarja**, zato so potrebne pogodbe s tujimi organizacijami o vzajemnem zastopanju. Tako ustvarjalci AV vsebin, ki so bile koriščene pri nas, dobijo pripadajoča nadomestila in seveda obratno, AIPA za vse svoje člane in čla-

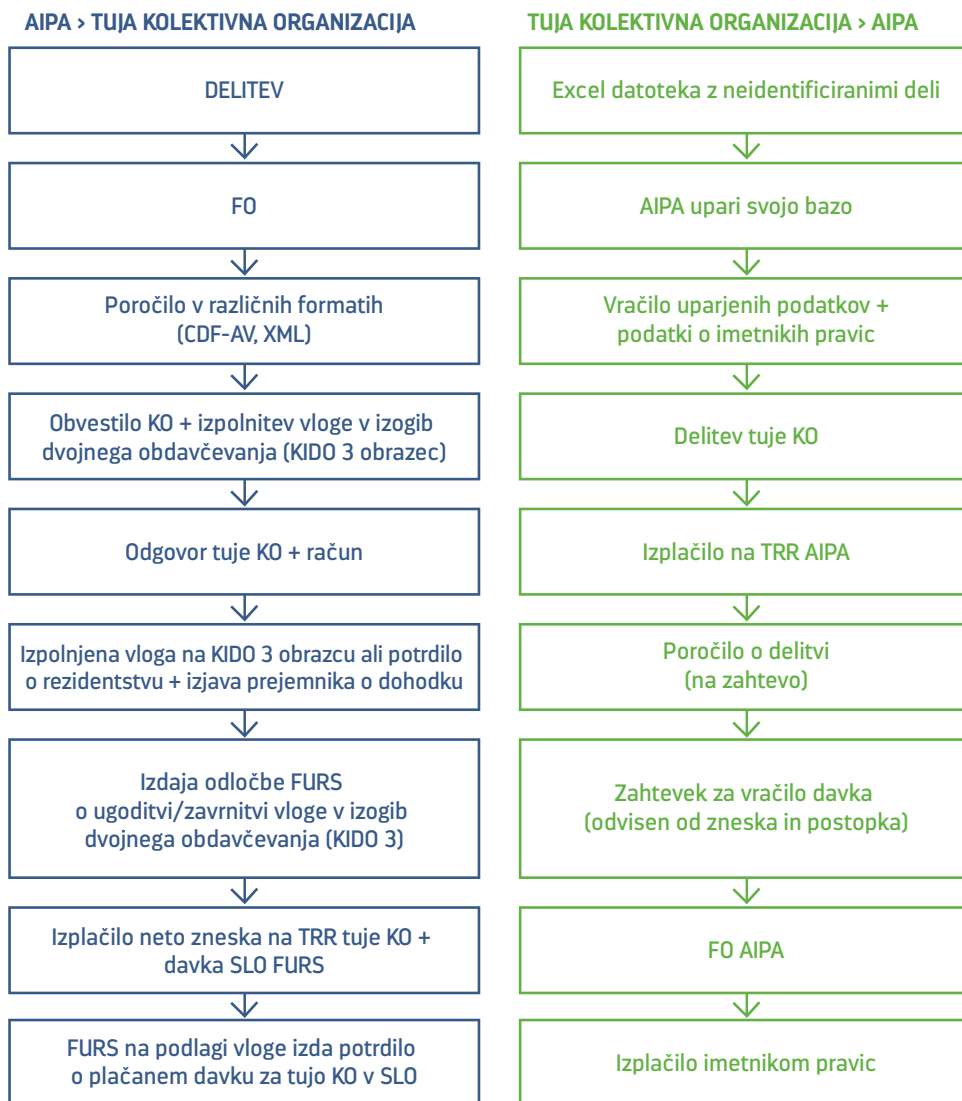
nice zbira sredstva z vseh koncev sveta, kjer so se naša AV dela predvajala.

Do sredstev so upravičeni tudi tuji imetniki pravic – AIPA ima mandat, nalogo in obveznosti, da **enako obravnava** vse imetnike pravic, **tako domačih kot tujih del**.

UPRAVLJANJE MEDNARODNEGA REPERTOARJA

Globalno pravično okolje za AV ustvarjalke in ustvarjalce zagotavlja AIPA s polnopravnim članstvom v vseh pomembnih mednarodnih krovnih organizacijah.

AVACI: Mednarodna konfederacija povezuje kolektivne organizacije, ki zastopajo in/ali upravljajo pravice scenaristov in režiserjev AV del, praktično z vsega sveta, konkretno pa iz petih regionalnih zvez: Afrike, Azije – Pacifika, Evrazije, Evrope, Latinske Amerike.

SCAPR: Zveza kolektivnih organizacij izvajalcev deluje kot mednarodna platforma, koncipira strategije, oblike in administrativne sisteme za zbiranje in distribucijo plačil izvajalcem, hkrati pa razvija in upravlja baze podatkov (IPD in VRDB) ter druge tehnične sisteme.

CISAC: Mednarodna konfederacija združenj avtorjev in skladateljev ščiti pravice in spodbuja interese ustvarjalcev po vsem svetu.

AGICOA: Evropsko združenje filmskih producentov se v prvi vrsti zavzema za profesionalno obravnavanje pravic intelektualne lastnine ter učinkovito, dosledno zaščito interesov imetnikov pravic po državah.

SAA: Zveza avdiovizualnih avtorjev je krovno združenje kolektivnih organizacij iz evropskih držav. Naloga članic SAA je zagotoviti dvoje: enostaven, zakonit dostop do AV del ter pošteno plačilo za njihove avtorje.

FERA: Zveza evropskih filmskih režiserjev zastopa filmske in televizijske režiserje tako na nacionalni kot evropski ravni.

AEPO-ARTIS: Evropsko združenje zastopa organizacije za kolektivno upravljanje sorodnih pravic izvajalcev, dejavnih na glasbenem in AV področju.

GAVA (Global Audiovisual Alliance): Globalno avdiovizualno zavezništvo (ust. 2024, AIPA je ena od ustanovnih članic).

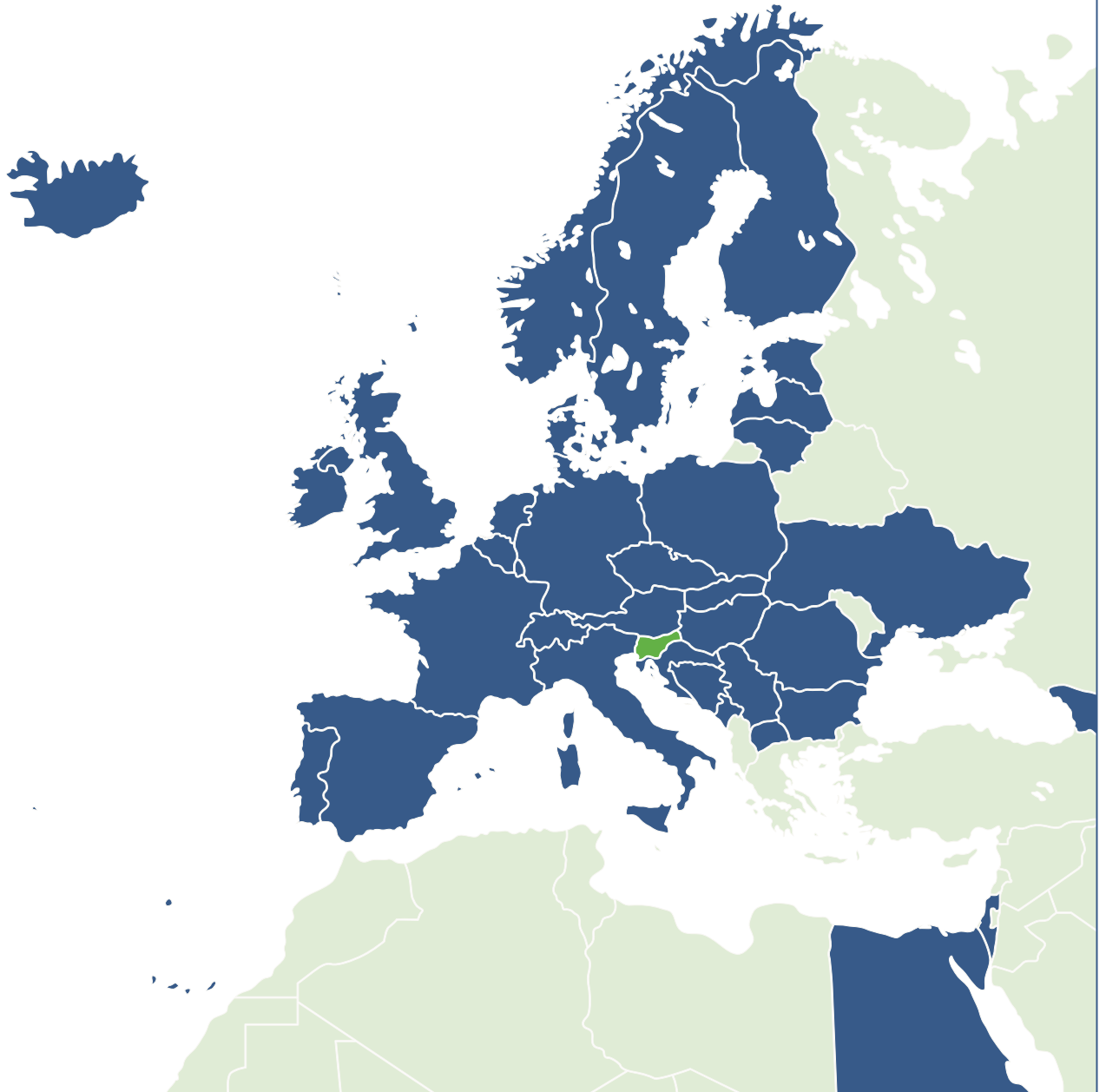
EVROPSKO OMREŽJE

Avstrija
Belgija
Bosna in Hercegovina
Bolgarija
Češka
Črna gora
Danska
Estonija
Finska

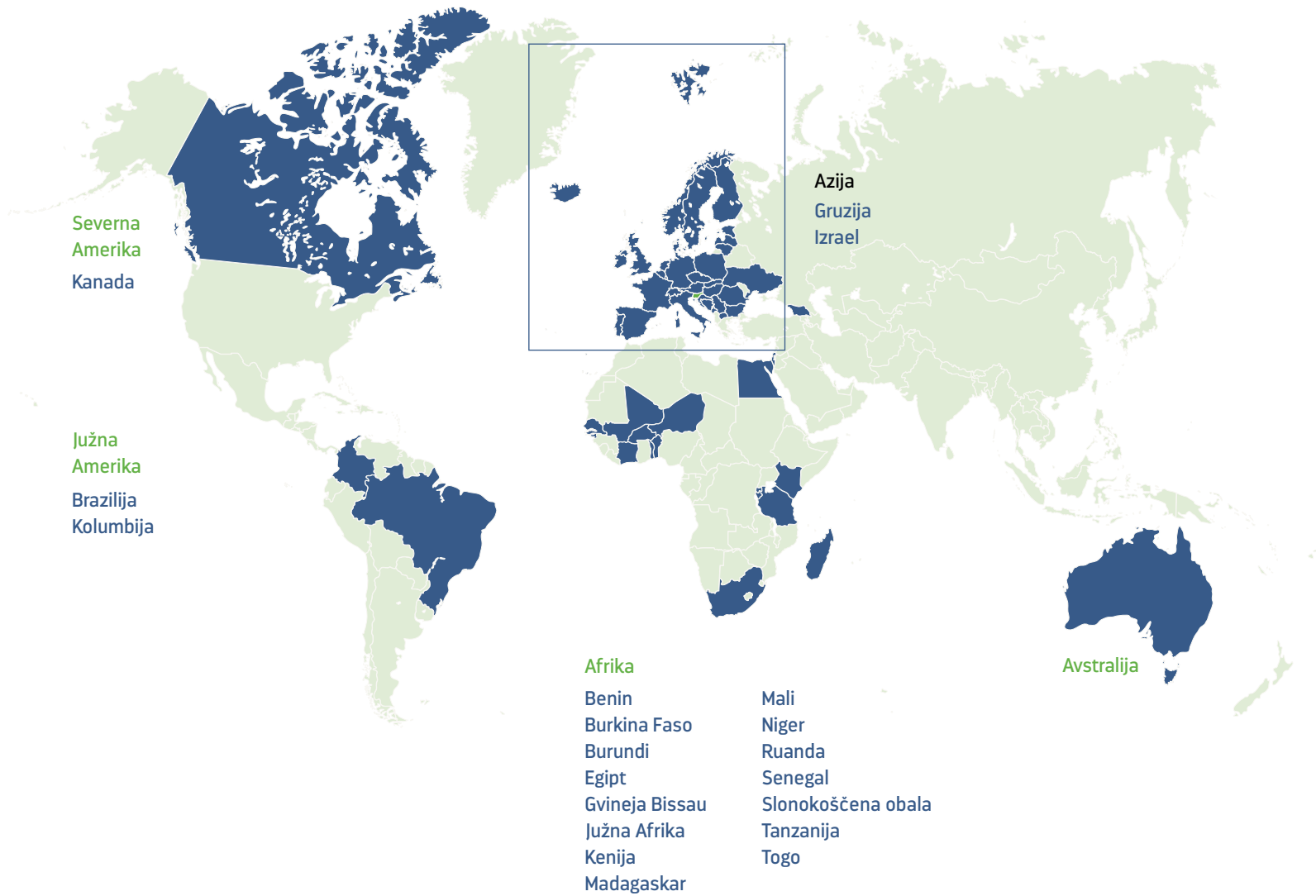
Francija
Hrvaška
Irska
Islandija
Italija
Kosovo
Latvija
Litva
Luksemburg

Madžarska
Monako
Nemčija
Nizozemska
Norveška
Poljska
Portugalska
Romunija
Slovaška

Severna Irska
Severna Makedonija
Srbija
Španija
Švedska
Švica
Ukrajina
Velika Britanija

GLOBALNA VPETOST

NAMENSKI SKLADI

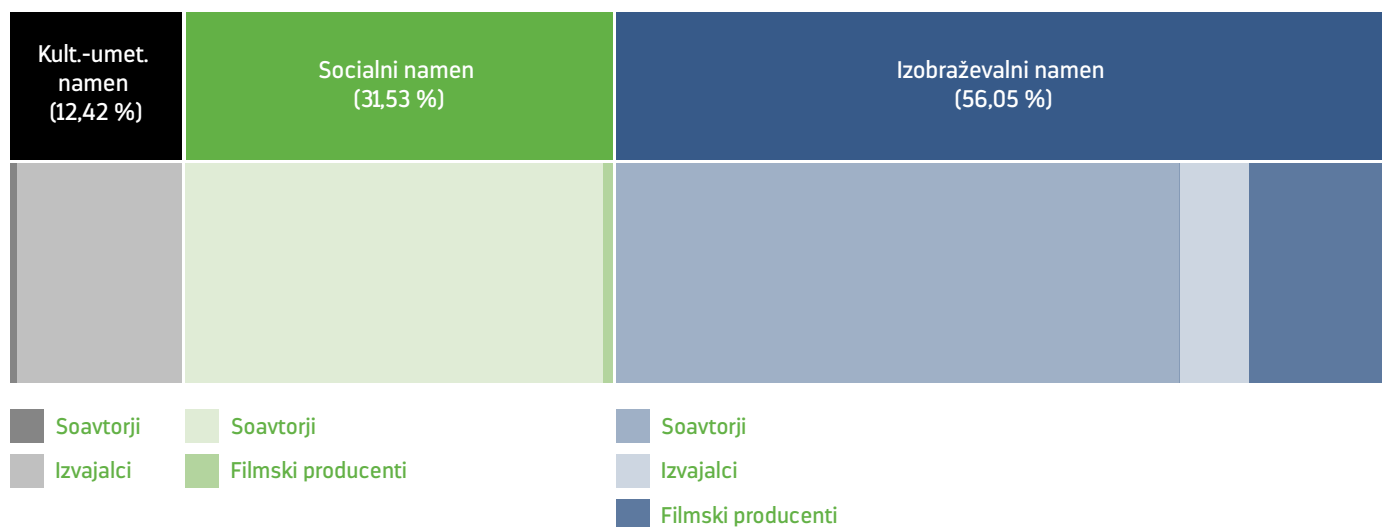
AIPA sredstva namenskih skladov vodi ločeno na računu kolektivne organizacije, in to za vsakega posebej, o njihovi porabi pa podrobno poroča v letnih poročilih.

AIPA ima **pravila o namenskih skladih**, ločena za vsako kategorijo imetnikov pravic, ki jih **sprejema skupščina**, objavljena na spletnem mestu. Preglednost namenskih skladov je zagotovljena, tako da:

- (1) so jasno razvidna pravila o vplačilih v sklad in izplačilih iz njega;
- (2) so vnaprej določena pravila o porabi sredstev;
- (3) je opredeljen pojem »neuvelejaveni avtor«;
- (4) so jasna pravila nadzora nad uporabo prejetih sredstev sklada.

AIPA podpira s sredstvi iz namenskih skladov številna izobraževanja članic in članov (štipendije, povračila šolnin študentom, povračila članarin v mednarodnih organizacijah, udeležbe na izobraževalnih delavnicah), pa tudi strokovna izpopolnjevanja v okviru reprezentativnih društev. Predvsem v kriznih časih (pandemija, energetska in prehranska druginja, poplave) je izredno dobrodošla socialna pomoč. Vsekakor so namenski skladi koristna (osebna) podpora, a polnokrvno bodo zaživel še, ko bo možno sredstva nameniti tudi dejavnostim in projektom, ki jih članice in člani AIPA želijo spodbujati preko skladov.

IZPLAČILA IZ NAMENSKIH SKLADOV 2023

Pojem skladov je v naš pravni red uvedel prav ZKUASP. AIPA na podlagi tega zakona vsako leto oblikuje sklade, iz katerih je od leta 2017 dalje domačim imetnikom pravic za socialne, kulturno-umetniške ali izobraževalne namene izplačala več kot 2,1 milijona EUR.

V FOKUSU nekoliko bolj podrobno predstavljamo aktualno problematiko slovenskega AV področja.

NADGRADNJA NAMENSKIH SKLADOV

V prejšnji številki Megafona¹ smo izpostavili vsaj dvoje izzivov, povezanih z namenskimi skladi:

1. Upravičeni prejemniki sredstev iz namenskih skladov. ZKUASP neprimerno in neustavno iz kroga prejemnikov izloča imetnike pravic, ki so pravne osebe. Gre za omejitev oz. diskriminacijo, ki je ni moč podkrepiti s sklicevanjem na člen 12(4) Direktive 2014/26/EU, saj ta kolektivnim organizacijam nalaga, da morajo take storitve zagotavljati »na podlagi poštenih meril, zlasti v zvezi z dostopom do in obsegom teh storitev«.

Določila 33. člena ZKUASP so torej v delu, ko se nanašajo na diskriminacijo upravičenih imetnikov pravic, celo v neposrednem nasprotju z omenjenim členom Direktive 2014/26/EU – to neusklajenost pa bi bilo smotrno čim prej odpraviti.

2. Razmislek o posodobitvi pravil v zvezi z višino AH, odvedenih v sklade. Slovenija je glede na druge, primerljive države uzakonila precej nizek delež zbranih AH, ki se lahko namenijo v namenske sklade. Avstrija in Hrvaška recimo prag omejujeta na 30 %, nekatere države pa celo ločujejo med zbranimi AH in zbranimi nadomestili (npr. za privatno in drugo lastno reproduciranje) ter dovoljujejo za odmero v namenske sklade celo do 50 % zbranih nadomestil.

Drugi odstavek 33. člena ZKUASP bi bilo torej smiselno posodobiti in umestiti v primerljiv mednarodni okvir oz. okolje, v katerem imetniki pravic delujejo. Pot je preprosta: nerazdeljivi AH naj se v to kvoto (oz. limit) ne štejejo, prag naj se dvigne na 30 % lump sum ali pa loči na dva, posebej za zbrane avtorske honorarje in posebej za zbrana nadomestila.

Kako ustrezneje razumeti namen in funkcijo skladov?

Če preučimo zgolj nekatere ureditve v primerjalnih pravnih sistemih po svetu, zlahka potegnemo sklep, da so namenski skladi oz. celo širše družbene, socialne in kulturne funkcije **med glavnimi nalogami kolektivnih organizacij**. V nazorih in razpravah Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) celo zasledimo, da se prav zaradi omenjenih funkcij kolektivne organizacije bistveno razlikujejo od neodvisnih subjektov upravljanja in zastopnikov (agentov).

Povedano preprosto: Ena od temeljnih nalog kolektivnih organizacij je skrb za družbena (socialna), izobraževalna ter kulturno-umetniška vprašanja imetnikov pravic. In ta skrb je **enako pomembna** kot določanje tarif, sklepanje skupnih sporazumov z uporabniki, zbiranje in delitev avtorskih honorarjev in nadomestil. Naš zakonodajalec je torej (verjetno nehote) sklade umestil kot neke vrste »izravnalni« ukrep pri oblikovanju delilne mase in s tem kolektivnim organizacijam ni priznal ene od njihovih osnovnih funkcij.

¹ www.aipa.si > Dokumenti > Publikacije > Megafon št. 11, prispevek Mutatio est solum in vita constant

Da našim ugotovitvam ne bi bilo mogoče očitati »navijaške pristranskosti«, si oglejmo nekaj določil pravnih besedil, zbranih z več koncev sveta.

WIPO v »priročniku dobre prakse za kolektivne organizacije, mostom med imetniki pravic in uporabniki«² poleg podrobne definicije kolektivne organizacije, njenega namena in nalog izpostavlja: *Nekatere kolektivne organizacije zagotavljajo socialne, kulturne in promocijske storitve.*³

Direktiva 2014/26/EU že v eni izmed uvodnih izjav ugotavlja, *da imajo in morajo še naprej imeti organizacije za kolektivno upravljanje pravic pomembno vlogo kot spodbujevalci raznolikosti kulturnega izražanja, tako z omogočanjem dostopa do trga najmanjšim in manj priljubljenim repertoarjem kot z zagotavljanjem socialnih, kulturnih in izobraževalnih storitev v korist svojih imetnikov pravic in javnosti.*⁴

Španska zakonodaja v okviru družbenih funkcij in razvoja zakonite digitalne ponudbe izpostavlja, da kolektivne organizacije neposredno ali prek drugih subjektov spodbujajo:⁵

...

- *podporne dejavnosti in storitve za svoje člane,*
- *usposabljanje in promocijo avtorjev in izvajalcev ter*
- *zakonito digitalno ponudbo varovanih del in izvedb, za katere upravljajo pravice, kar pomeni, da vključuje:*
  - *aktivnosti za usposabljanje, izobraževanje ali ozaveščanje o zakoniti ponudbi in potrošnji varovanih vsebin ter aktivnosti proti kršitvam pravic intelektualne lastnine;*
  - *neposredno promocijo varovanih del in izvedb, za katere upravljajo pravice, prek lastnih tehnoloških platform ali platform, ki si jih delijo s tretjimi osebami;*
  - *dejavnosti za spodbujanje vključevanja avtorjev in izvajalcev invalidov na njihovo ustrezno ustvarjalno ali umetniško področje ali oboje ter spodbujanje zakonite ponudbe njihovih del, stvaritev in izvedb ter dostopa invalidov do njih v digitalnem okolju;*

...

Da ne ponavljamo že znanih primerov dobre prakse, se ozrimo onkraj Evropske unije in si oglejmo npr. zakonodajno ureditev v

Braziliji: *kolektivne organizacije ... opravljajo dejavnost v javnem interesu, kot je določeno s tem zakonom, in morajo skrbeti za svojo družbeno funkcijo;*⁶

Slonokoščeni obali: kolektivnim organizacijam je naloženo za cilj: *da se z uporabniki pogajajo o dovoljenjih za izkoriščanje pravic, ki jih upravljajo; zbirati ustrezna nadomestila in jih razdeliti med imetnike pravic; izvajati in financirati socialne in kulturne dejavnosti v korist svojih članov; vložiti tržbe za zaščito interesov, za katere so odgovorne po zakonu, vključno s kolektivnimi interesi svojih članov;*⁷

Mehiki: naloga kolektivne organizacije je ... *spodbujati ali opravljati storitve socialne narave v korist svojih članov in podpirati dejavnosti za promocijo njihovih repertoarjev.*⁸

AIPA si prizadeva za nadgradnjo sistema namenskih skladov, tako da bo poleg potreb in aktivnosti imetnikov pravic s stalnim bivališčem v RS (kot določa zakon) lahko podpirala tudi projekte, ki so izjemnega pomena za AV ustvarjalce. Kot primer naj navedemo sosednji državi Hrvaško in Avstrijo, ki poleg socialne in izobraževalne dejavnosti članov podpirata delovanje reprezentativnih AV društev in njihovih krovnih organizacij ter številne strokovne in promocijske dogodke, povezane z AV industrijo.

² WIPO Good Practice Toolkit for Collective Management Organizations (The Toolkit) : A Bridge between Rightholders and Users, Ženeva, Švica: Svetovna organizacija za intelektualno lastnino, 2021. DOI: <https://doi.org/10.34667/tind.44374>.

³ Omenjeni WIPO priročnik sicer ne vsebuje zavezujočih pravil, a v podglavju 1.1.1. v okviru definicij opisuje vlogo in funkcijo kolektivnih organizacij ter izpostavlja tudi zagotavljanje socialnih, kulturnih in promocijskih storitev.

⁴ Uvodna izjava 3, Direktiva 2014/26/EU o kolektivnem upravljanju pravic in izdajanju večozemeljskih licenc za pravice na glasbenih delih za spletno uporabo.

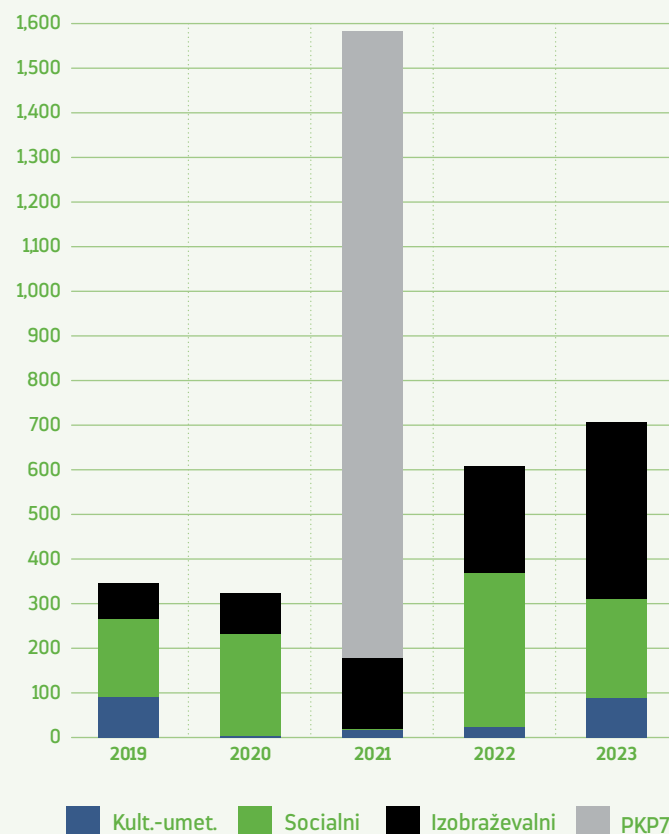
⁵ Člen 178 kraljevega zakonodajnega odloka št. 1/1996 z dne 12. aprila 1996 o odobritvi revidiranega besedila zakona o intelektualni lastnini, ki ureja, pojašnjuje in usklajuje veljavne pravne določbe na tem področju.

⁶ Člen 97(1) Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, Brazilija.

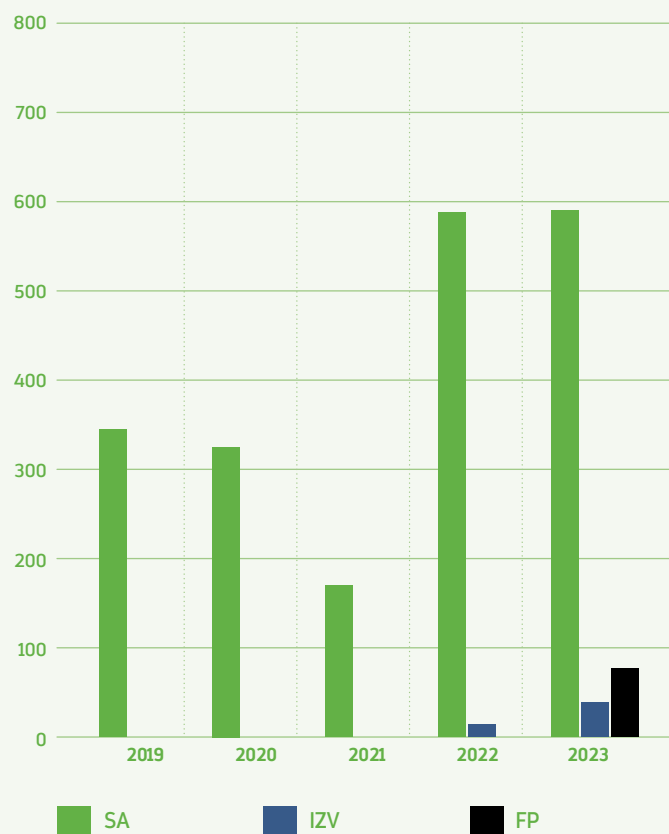
⁷ Člen 116 Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, Slonokoščena obala.

⁸ Člen 202 Zveznega zakona o avtorskih pravicah, Mehika.

IZPLAČILA IZ NAMENSKIH SKLADOV PO NAMENIH 2019–23
(V 000 EUR)

IZPLAČILA IZ NAMENSKIH SKLADOV PO KATEGORIJAH 2019–23
(V 000 EUR)

Kako naprej?

Ureditev namenskih skladov v našem ZKUASP je glede na trende, ki veljajo v svetu, očitno ozka in zastarela ter deloma tudi protiustavna. V naši širši primerjalni analizi nismo zasledili države, kjer bi bile družbene, socialne in kulturne funkcije kolektivnih organizacij zakonsko tako ozko urejene, kot so v Sloveniji od leta 2016 dalje. Še **prej veljavna ureditev** v ZASP (se pravi ureditev, ki je veljala pred sprejetjem ZKUASP v letu 2016) je bila širša in je omogočala razvoj te funkcije kolektivnih organizacij kot ene izmed njenih temeljnih nalog.

Neustreznost sedanje ureditve se zrcali predvsem v ustvarjalnosti slovenskih avtorjev ter imetnikov sorodnih pravic. Dodatne »ostre čeri« so pokukale na površje ob vse pogostejši digitalni rabi varovanih del, ko je **nujno potrebna široka promocija** (npr. na spletnih platformah), kar si domači imetniki pravic pogosto ne zmorejo (in znajo) privoščiti. Tako se kakovostna domača dela utapljuje v poplavi dobro promocijsko podprte manj kakovostne produkcije, posledično pa že vrsto zaporednih let **pada uporaba AV domačih del** ter s tem možnost delitve zbranih avtorskih honorarjev in nadomestil domačim imetnikom pravic.

Preprosto ne znamo identificirati niti enega tehtnega argumenta, ki bi podprl tovrstne trende ali pripomogel pri ohranjanju sedanje ureditve v ZKUASP. Razen če smo že tako močno otopeli, da se nam preprosto ne da več ...

SKLADATELJI FILMSKE GLASBE IN NJIHOVE PRAVICE

Glasba spremlja film praktično od njegovih začetkov. Že v nemih filmih so želeli, najprej pianisti, nato pa celi orkestri, z glasbo slediti vsebini samega filma in z njo podkrepiti doživljanje filmskih prizorov. Po pojavu zvočnega filma so se začeli zavedati, da je treba podobe in zvok čim boljje sinhronizirati. Nastala je nova glasbena oblika – filmska glasba¹, ki danes zaobsega tudi vse vrste avdiovizualnih del. In njen ustvarjalec je skladatelj.

Skladatelj je torej avtor svojega dela (glasbe) in hkrati soavtor² (s svojo glasbo soustvari film).

Filmska glasba je izvirna glasba, **komponirana in posneta posebej za film**,³ kar pomeni, da popolnoma ustreza filmu in njegovi zgodbi, pri tem pa se mora držati tudi časovnih okvirov filmskih sekvenc. Tradicionalno so jo izvajali orkestri, v novejši filmski produkciji pa vključuje vse vrste zvočkov in instrumentov, pa tudi petje.

Najbrž vsi poznamo globalno cenjene in nagrajevane skladatelje filmske glasbe, kot so John Williams, Hans Zimmer, Ennio Morricone, Max Steiner, Henry Mancini, Andrew Lloyd Webber ..., malo manj znan pa je recimo Michael Skloff, skladatelj nosilne glasbene teme za serijo *Prijatelji*, ki nam ne gre iz ušes – *I'll Be There for You* (izvajalca *The Rembrandts*). Skladbe, ustvarjene ekskluzivno za nek film ali serijo, večkrat postanejo glasbena uspešnica – tako je npr. za film *Top Gun* (1986) po naročilu režiserja Tonyja Scotta Giorgio Moroder skomponiral *Danger Zone* in *Take My Breath Away*, nagrajeno z oskarjem za najboljšo originalno skladbo.

Predobstoječa glasba je izvirna glasba, ki **ni** napisana posebej za film, je pa po izboru režiserja primerna za glasbeno podlago neke sekvence. Tudi taka glasbena podlaga je pomembna. *Bohemian Rhapsody* skupine Queen iz leta 1975 se je recimo ponovno zavihtela na svetovne glasbene lestvice, ko so del skladbe uporabili v filmu *Waynov svet* (1992). Podobno je bilo z *Running Up That Hill*, pesmijo Kate Bush iz leta 1985, ki se je pojavila v 4. sezoni Netflixove serije *Stranger Things* (2022) in postala viralna.

Pomembno je poznati različno obravnavo glasbe, kadar je ta uporabljena v filmu ali zunaj filma.

Skladatelj filmske glasbe in avtor predobstoječe glasbe sta upravičena do avtorskega honorarja za primarno uporabo, ko se glasbo vdela **v AV delo** (gre za pravico predelave, **plačilo se običajno ureddi s filmskim producentom**), pa tudi do nadomestila za sekundarno uporabo, vezano na film (film z glasbo se uporabi npr. za kinematografsko prikazovanje, radiodifuzno oddajanje znotraj nekega TV programa, ko je torej film razširjan med novo publiko prek kableske retransmisije, ali dajanje na voljo javnosti prek »najemnih« platform, kot so npr. Netflix, Amazon Prime, Hulu, Peacock, Apple TV, HBO Max, Disney+).

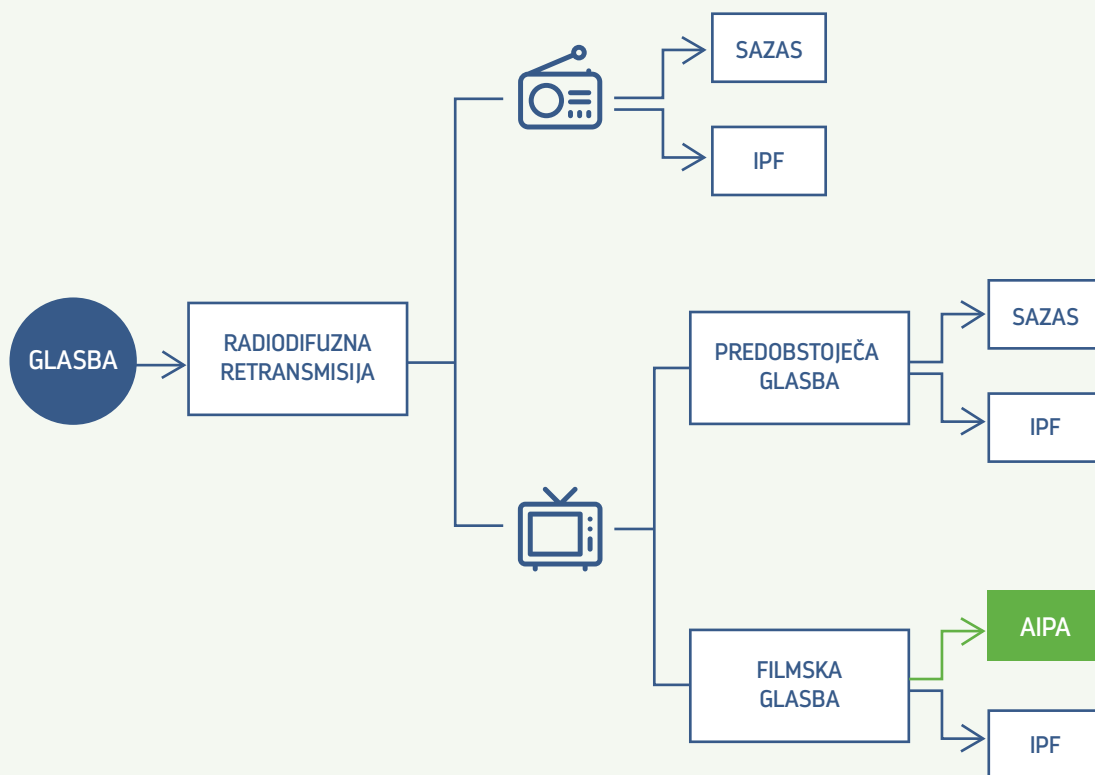
Pri sekundarni uporabi **poskrbi za izplačila ustrezna kolektivna organizacija**, ki jo je skladatelj ali avtor pooblastil za upravljanje njegove pravice in zanj tako zbira nadomestila ter jih deli upravičenim imetnikom – to pa ni nujno avtor predobstoječe glasbe oz. skladatelj filmske glasbe, temveč so lahko tudi filmski producenti ali glasbene založbe.

¹ V angleščini pod tem pojmom poznajo več izrazov: *original (music) score, film score, movie score*.

² 1. odstavek 105. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (v nadaljevanju: ZASP).

³ 6. točka 1. odstavka 105. člena ZASP: »skladatelj filmske glasbe, ki je posebej ustvarjena za uporabo v tem delu.«

Tako v primarni kot sekundarni uporabi se filmska in predobstoječa glasba razlikujeta glede statusa upravičenca. Avtor predobstoječe glasbe je upravičenec do nadomestila kot avtor prispevka⁴ k filmu, skladatelj filmske glasbe pa je upravičenec do nadomestila kot soavtor filma. In pri slednjem nastopi kolektivna organizacija AIPA.

Kadar se **filmska glasba** uporablja **zunaj filma** (je npr. del komercialne kompilacije na fonogramu ali pa se jo radiodifuzno oddaja na nekem radijskem programu), ima skladatelj **status »navadnega« avtorja** in ne soavtorja filma. In tudi filmsko glasbo se v takšnih »zunanjih« uporabah obravnava kot »navadno«. Pri nas se z varovanjem množičnih, »navadnih« glasbenih del ukvarjata dve kolektivni organizaciji: ena poskrbi za avtorje skladb in besedil pesmi, druga za glasbene izvajalce.

Avtorji filmske glasbe so soavtorji filma in sodijo pod okrilje AIPA.

Slovenija je v svoji zakonodaji opredelila 7 soavtorjev enovitega avdiovizualnega dela⁵ ter jim s tem priznala vse avtorske pravice po ZASP.

AIPA že od ustanovitve dalje kolektivno upravlja pravice soavtorjev, izvajalcev in filmskih producentov. Z zakonom in dovoljenji je torej pooblaščen tudi za kolektivno upravljanje pravic skladatelja filmske glasbe, saj je **eden od** soavtorjev AV dela.⁶

⁴ 106. člen ZASP: »... skladatelj glasbe, ki ne velja za soavtorja avdiovizualnega dela po prejšnjem odstavku .... ima svoje pravice na svojem prispevku k avdiovizualnem delu (avtor prispevka).«

⁵ Soavtorji avdiovizualnih del so v skladu z 105. členom ZASP: avtor priredbe, pisec scenarija, avtor dialogov, direktor fotografije, glavni režiser in **skladatelj filmske glasbe, ki je posebej ustvarjena za uporabo v tem delu**, ter glavni animator, če je animacija bistven element pri avdiovizualnem delu; torej 6 kategorij soavtorjev, če gre za neanimirano AV delo, oz. 7, če gre za animirano.

⁶ Podobno je nakazalo tudi Sodišče evropske unije v zadevi C-277/10 Martin Luksan vs. Petrus van der Le.

AIPA je torej edina, ki lahko v Sloveniji kolektivno upravlja pravice za skladatelja filmske glasbe, saj le-ta dobi z uporabo njegove skladbe v filmu drugačen pravni položaj – je **soavtor filma**. Filmska glasba je namreč ustvarjena za točno določen film, s katerim se poveže v avdiovizualno celoto, in kot taka izgubi svojo »avtorsko samostojnost«. Zaradi te ustvarjalne skupnosti soavtorjem pripada tudi skupno nadomestilo, torej je smiselno, da njihove pravice ščiti in upravlja skupaj kolektivna organizacija za avdiovizualna dela in ne glasbena kolektivna organizacija.

AIPA pa **nima dovoljenja za avtorje prispevkov k AV delom**⁷, med katere sodijo avtorji pre-dobstoječe glasbe, se pravi »avtorsko samostojne« glasbe, ki pa jo režiser v nekaterih sekvencah želi uporabiti.

KVOTE AV VSEBIN

Čprav priljubljenost domačih AV del narašča (tako vsaj kažejo podatki o kinematografskem obisku in naše meritve gledanosti), ostajata programska in uredniška politika izdajateljev TV programov dokaj nespremenjeni – slovenskim filmom in serijam je odmerjeno malo medijskega prostora, le redko se uvrščajo v najbolj gledane termine.

Analiza podatkov za leto 2023 je pokazala, da je med **100 serijami oz. nadaljevankami**, predvajanimi na najbolj gledanih programih, zgolj **9 slovenskih**, filmom pa gre še slabše – med prvih **100** se je zavrtelo le **5** slovenskih.

Seveda je problem deleža domačih AV del izredno kompleksen; od neurejenega financiranja same produkcije AV del do dejstva, da v Sloveniji zadnjih dvajset let (!) nismo prenovili nobenega ključnega medijskega zakona. Letos se nam sicer obeta sprejem **Zakona o medijih (ZMed)**, a za zdaj velja večkrat novelirani ZMed iz 2001.

V njem so zapisana pravila delovanja medijskih storitev v Sloveniji, vključno s kvotami AV vsebin, ki zavezujejo tako nacionalne kot lokalne izdajatelje TV programov (TVP) ter ponudnike avdiovizualnih medijskih storitev (AVMS) na zahtevo. **Pomemben delež** svojega programa morajo nameniti nacionalnim AV delom, prisotne pa morajo biti tudi vsebine, producirane v drugih članicah EU. Predpisi o kvotah so sinhronizirani s **cilji kulturne politike EU**, ki si prizadeva spodbuditi ustvarjalnost in produkcijo tako na skupni evropski ravni kot na vseh nacionalnih.

---

⁷ Avtorji prispevkov k AV delu so v skladu z 106. členom ZASP: animator, ki ne velja za soavtorja AV dela, **skladatelj glasbe, ki ne velja za soavtorja AV dela**, scenograf, kostumograf, slikar mask in montažer.

OBVEZNOSTI PO ZMed

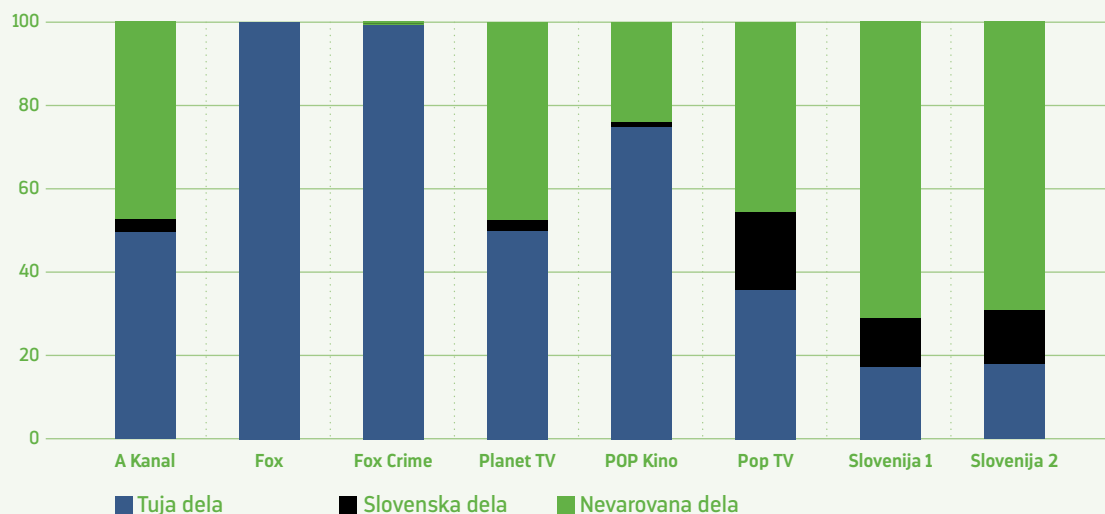
Izdajatelji TVP in ponudniki AVMS na zahtevo	Javni servis RTV Slovenija
<p>delež predvajanih evropskih AV del: vsaj 50 % letnega oddajnega časa</p> <p>od tega</p> <ul style="list-style-type: none"> delež slovenskih AV del: najmanj 5 % celotnega števila del v katalogu ponudnika AVMS na zahtevo delež neodvisnih evropskih, torej tudi slovenskih: najmanj 10 %, od tega vsaj 50 %, ustvarjenih v zadnjih 5 letih 	<p>slovenska AV dela na 1. in 2. TV SLO morajo skupaj dosegati: najmanj 25 % letnega oddajnega časa</p> <p>od tega</p> <ul style="list-style-type: none"> morajo vsaj 50 % ustvariti neodvisni producenti

Izvajanje medijske zakonodaje nadzira **Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije** (AKOS), ki tudi izdaja dovoljenja in skrbi za regulacijo trga komunikacij.

Vsekakor zagovarjamo svobodno oblikovanje programske politike, ki pa nikakor ne sme in ne more stremeti zgolj k večji gledanosti (beri: zaslužku), torej pragmatičnemu izboru množično všečnih komercialnih vsebin. Vsak medij je zavezan tudi javnemu dobremu, izobraževanju. In upoštevanje kvot služi ravno temu, saj zagotavlja pluralnost programskih vsebin ter varovanje in ohranjanje slovenske kulture, jezikovne in nacionalne identitete. Še bolj povedno: Predpisi o kvotah pomagajo **uravnovežiti vpliv tujih vsebin ter spodbujajo nacionalno produkcijo in ustvarjalnost**.

Iz vseh omenjenih razlogov AIPA podpira stanovska združenja v njihovih prizadevanjih, da izdajatelji in ponudniki spoštujejo zakonske odredbe. Nenazadnje vsako prikazovanje slovenskega AV dela pripomore k višanju nadomestil, ki pripadajo slovenskim AV ustvarjalcem. In krog je sklenjen.

DELEŽ SLOVENSkih AV VSEBIN V OKTOBRU 2023

Na področju zaščite imetnikov pravic v AV sektorju se naša posodobljena zakonodaja postavlja ob bok najsodobnejšim, španski, belgijski, nizozemski. Slovenija se na mednarodnih forumih pogosto izpostavlja kot primer dobre prakse pri implementaciji pravice do primernega nadomestila, ki jo je uzakonila Direktiva EU o avtorskih pravicah iz leta 2019. Ne glede na to pa naš sistem ni popoln. Včasih šele praksa pokaže, da določene ideje zakonodajalca niso v celoti izvedljive ali pa ne prinesejo vseh zelenih učinkov. V kolikor bo zakonodajalec le-to prepoznal in zbral voljo, da takšne malenkosti popravi, lahko trdimo, da bo imela Slovenija daleč najboljšo zakonodajo, ne le v regiji, pač pa globalno.

Čeprav so glavne skupine pravic mednarodno urejene, si želimo, da bi se nacionalne zakonodaje znotraj EU čim bolj poenotile, saj nekatere pri novih načinih uporabe močno zaostajajo. AIPA se prav zato kar pogosto znajde v situaciji, ko ne more izplačati zbranih honorarjev in nadomestil. Zneski tako ostanejo neizplačani do poteka zastaranja. Tu ne pomagajo še tako dobri sporazumi o zastopanju s tujo kolektivno organizacijo. Le-ti so prvenstveno namenjeni izmenjavi zbranih avtorskih honorarjev, a vsak sklenjen sporazum odpira tudi priložnosti za izmenjave dobrih praks, primerjanja tarif, sodelovanja pri gradnji baz podatkov ipd. T. i. sestrške kolektivne organizacije smo angažirane tudi globalno, saj se v krovnih združenjih usklajeno borimo za zaščito imetnikov pravic ne le na »razvitem zahodu«, temveč po vsem svetu.

mag. Uroš Rožič

*vodja pravne službe
in namestnik direktorja*

Peter Kep

vodja strokovnih služb

Sodobni informacijski sistemi, ki jih uporablja AIPA za spremljanje uporabe AV del, merjenje gledanosti in pozneje za delitev prihodkov, so ključni za zagotavljanje poštenega in pravičnega razdeljevanja zbranih nadomestil. Z uporabo najsodobnejših tehnoloških rešitev so ti sistemi nujni tako za poslovno operativnost kot tudi za ohranjanje naše integritete in transparentnosti. Globalni problem avdiovizualne industrije je pomanjkanje univerzalnih identifikatorjev – prav zaradi neusklajenih sistemov in podatkovnih baz je treba veliko dela še zmeraj opraviti ročno. Tudi z uporabo modernih tehnologij in orodij, ki na njih slonijo (strojno učenje ipd.), najbrž ne bo nikoli v celoti povsem avtomatizirano. Vedno bo potrebno človeško oko. Umetna inteligenca je vsekakor zanimiva, a smo pri njeni vpeljavi v naša orodja previdni – kot vsaka nova tehnologija prinaša dobre in slabe stvari. Ker se je zmožna naučiti vsega, torej tudi napak, je (zaenkrat) največja težava pri uporabi umetne inteligence, da se je ne da »odučiti«. Če bi jo želeli zanesljivo uporabiti, bi torej morala biti kontrola kvalitete podatkov na 100-odstotni ravni.

Smo pa nenehno v stikih s strokovnjaki z vsega sveta in skušamo s sestrskimi organizacijami oz. članicami vseh krovnih združenj, v katerih sodeluje AIPA, graditi in razvijati čim boljše orodja za naše delo.

Namenski skladi kolektivnih organizacij delujejo kot spodbujevalci raznolikosti kulturnega izražanja, kar je zelo pomembno predvsem za manjša kulturna in jezikovna območja, torej zagotovo za slovenski AV sektor. Ustvarjalcem omogočajo, da dosežejo širše občinstvo in tržišča, ter tako spodbujajo kulturno izmenjavo in ustvarjalnost.

Večina evropskih držav ima namenske sklade odlično (zakonsko) urejene, zato učinkovito spodbujajo kreativni sektor, od sofinanciranja promocijskih projektov do neposredne podpore imetnikom pravic na področju izobraževanja in sociale. Dobre primere praks bi, ob ustrezni spremembi ZKUASP, lahko povzeli iz Španije, Francije in Nemčije, pa tudi s Poljske in Hrvaške.

Pot nam je že nekaj časa jasna – zakonodajalec mora nujno uskladiti določila v ZKUASP, tako da bodo namenski skladi končno delovali v duhu Direktive iz leta 2014: *Organizacije za kolektivno upravljanje pravic imajo in bi morale še naprej imeti pomembno vlogo pri spodbujanju raznolikosti kulturnega izražanja, tako da najmanjšim in manj priljubljenim repertoarjem omogočajo dostop na trg ter zagotavljajo socialne, kulturne in izobraževalne storitve v korist imetnikov pravic in javnosti.*

V Sloveniji je popolnoma neizkoriščen tisti del namenskih skladov, ki bi moral biti odmerjen za promocijo nacionalne AV industrije, spodbujanje kulturne raznolikosti ter ohranjanje kulturne dediščine. S spremembo zakona bo država končno poskrbela (večina članic EU pa je že), da bodo sredstva namenjena projektom, ki v mednarodnem okolju krepijo konkurenčnost naše AV industrije in/ali nacionalno samobitnost.

mag. Andreja Kralj

vodja delitve nadomestil

Gregor Štibernik
direktor

V tem tematskem Megafonu smo se osredotočili na delitev – izredno pomemben, zahteven in po vnaprej strogo določenih pravilih, sprejetih na skupščini, definiran proces zbiranja, dodeljevanja in izplačevanja avtorskih honorarjev oz. nadomestil imetnikom pravic. Da ima AIPA odlična pravila in sistem delitve, nam je, si mislimo, uspelo prikazati in razložiti na bralcu prijazen način.

Temelj vsake delitve so pravila o delitvi, ki jih sprejema članstvo. Ne gre za nekaj, kar je vklesano v kamen, temveč za akt, ki se ga ne samo lahko spreminja in dopolnjuje, temveč tudi, si mislimo, mora dopolnjevati, prilagajati in usklajevati – tako z razvojem tehnologije in uporabe AV del kot z željami in pričakovanji članstva.

Prav na tem področju čaka AIPA v prihodnjih letih zagotovo veliko dela, pri katerem pa računamo na pomoč, predloge in sodelovanje članic in članov. Ne nazadnje so pravila o delitvi nadomestil in avtorskih honorarjev v pristojnosti skupščine. Spremembe in dopolnitve so in bodo potrebne, saj imamo eno najmodernejših AV zakonodaj, AIPA pa je in bo dobila številna nova dovoljenja, s katerimi so vse kategorije imetnikov pravic upravičene do toliko avtorskih honorarjev in nadomestil kot še nikoli doslej.

Seveda, AIPA se bo pri iskanju najboljših rešitev za imetnike pravic ozirala tudi po najboljših tujih praksah, a zagotovo, in kot nam kažejo zadnja mednarodna povabila, imamo dovolj znanja in izkušenj, da lahko sistem pozitivno nadgrajujemo, tudi doma.

Za začetek moramo naša skupna prizadevanja – v mislih imam tako pristojne državne organe kot društva, zvezo in AIPA – usmeriti v izvajanje zakona o medijih in s tem dvigniti delež domačih AV vsebin v programskih shemah izdajateljev TV programov.

Sodeč po vašem dosedanjem udejstvovanju in sodelovanju, nam volje za gotovo ne manjka.

In kjer je volja, je tudi pot.

Tako malo je treba

Iskrena hvala vsem, ki ste si vzeli nekaj časa in sodelovali v naši anketi. Podrobno analizo pripravljamo za naslednjo številko Megafona, prvi izsledki pa kažejo, da ste z delom AIPA zadovoljni.

Ker gre za odlično priložnost, da še bolje spoznamo vaše potrebe in pričakovanja, saj brez zadržkov, v miru in s premislekom izrazite svoja mnenja in predlagate izboljšave, bomo anketo izvedli vsaj enkrat na leto.

